

Dopady zadlužování na současnou populaci

Jiří Vymazal

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jiří VYMAZAL
Osobní číslo: H108344
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Dopady zadlužování na současnou populaci

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS. Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách. (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na (zejména sociální) rizika pramenící z dopadů zadlužování na současnou populaci;
- na hledání odpovědi na otázku, proč a jak dochází k zadlužování;
- na možnosti sociální pedagogiky při nápravě tohoto stavu.

Součástí práce bude sociologický průzkum (event. drobný sociologický výzkum) zaměřený na zjištění negativních dopadů zadlužování populace a možnosti jejich řešení.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Havlíčková, K.; Kohout, P., Cesty k rovnováze – ekonomická strategie pro ČR. Praha: Trimon, 2006.

Klínský, P.; Chromá, D.; Tesařová, S.; Janák, M. Finanční gramotnost. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008.

Potůček, M., Cesty z krize. Praha: Slon, 2011.

Smrčka, L., Rodinné finance. Ekonomická krize a krach optimismu. Praha: C. H. Beck, 2010.

Vrbková, L., Už nikdy dlužníkem. Praha: Cofet, 2009.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jaromír Pospíchal**
Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce: **16. března 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2013**

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

.....
Jiří Kymarek
 Jméno, příjmení studenta

V Brně 29. 4. 2014 .....

.....
Jiří Kymarek
 Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval dopady zadlužování na současnou populaci. V první části práce poukazuji na vznik a vývoj příčin zadlužování lidí, obcí, měst a států. Ve druhé části se zaměřuji na rozdělení dopadů na současnou populaci v oblastech: ekonomické, společensko-sociální a právní. Třetí část práce se zabývá postupy vypořádání se se zadlužením, pomocí dluhového poradenství a postupu při oddlužení – insolvenční návrh. Poslední část práce tvoří výzkum, který je zaměřen na zjištění zkušeností, znalostí, názorů a postojů účastníků výzkumu s využíváním nejrůznějších půjček.

Klíčová slova: důsledky zadlužení, insolvenční návrh, finanční gramotnost, půjčka, dlužník, exekuce, zadluženost, sociální pedagogika

ABSTRACT

In their bachelor's thesis I dealt with the impact of indebtedness on the current population. In the first part of the work was on the birth and development of the causes of indebtedness of the people, communities, cities and States. In the second part of the focus on the distribution of impacts on the current population in the areas: socio-economic, social and legal. The third part of the work deals with the procedures for the settlement of the debt, debt advice and debt relief – insolvency procedure proposal. The last part of the work consists of research, which is focused on the findings of the experience, knowledge, opinions and attitudes of participants in research with the use of a wide variety of loans.

Keywords: the consequences of debt, insolvency, financial literacy, the loan, the debtor, the execution, debt, social pedagogy

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat panu Mgr. Jaromíru Pospíchalovi za odborné vedení a cenné připomínky při zpracování bakalářské práce. Poděkování patří také mojí rodině za velkou podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně dne: .....

.....

Jiří Vymazal

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 PROBLEMATIKA ZADLUŽOVÁNÍ.....	12
1.1 VZNIK A VÝVOJ PŘÍČIN ZADLUŽENÍ	13
1.2 VÝVOJ ZADLUŽOVÁNÍ OBČANŮ ČR.....	22
1.3 SOUČASNÁ ÚROVEŇ ZADLUŽENÍ LIDÍ, OBCÍ, MĚST A STÁTŮ	25
1.4 DÍLČÍ ZÁVĚR	30
2 ROZDĚLENÍ DOPADŮ NA SOUČASNOU POPULACI	32
2.1 OBLAST EKONOMICKÁ.....	32
2.2 OBLAST SPOLEČENSKO-SOCIÁLNÍ.....	33
2.3 OBLAST PRÁVNÍ	34
2.4 DÍLČÍ ZÁVĚR	36
3 PROBLEMATIKA ZADLUŽOVÁNÍ.....	38
3.1 DLUHOVÉ PORADENSTVÍ	38
3.2 POSTUP ODDLUŽENÍ – INSOLVENČNÍ NÁVRH (OSOBNÍ BANKROT)	40
3.3 DÍLČÍ ZÁVĚR	42
PRAKTICKÁ ČÁST	44
4 EMPIRICKÝ VÝZKUM.....	46
4.1 PROSTŘEDÍ VÝZKUMU	46
4.2 CÍL A POUŽITÁ METODA VÝZKUMU.....	50
4.2.1 Výzkumné hypotézy.....	51
4.2.2 Metoda výzkumu.....	51
4.2.3 Realizace a průběh výzkumu	54
4.3 ZÍSKANÁ DATA	54
4.4 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT.....	88
4.5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH HYPOTÉZ	88
4.5.1 Výzkumná hypotéza č. 1	89
4.5.2 Výzkumná hypotéza č. 2	89

4.5.3 Výzkumná hypotéza č. 3	91
4.5.4 Výzkumná hypotéza č. 4	92
4.6 ZHODNOCENÍ VÝZKUMU	94
ZÁVĚR	97
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	99
SEZNAM GRAFŮ	103
SEZNAM OBRÁZKŮ	105
SEZNAM TABULEK.....	106
SEZNAM PŘÍLOH	108

ÚVOD

Zadluženost je z hlediska ekonomického terminologický výraz označující situace, kdy určitý subjekt (buď právnická osoba (např. společnost, firma, podnik, organizace, instituce, sdružení, kraj, obec, město apod.), nebo fyzická osoba) využívá pro financování svých aktiv cizího kapitálu. Dovoluji si konstatovat, že v dávných dobách se ve společnosti jev v podobě zadlužování téměř vůbec nevyskytoval. K převratné změně však došlo s rozvojem prostředků, které sloužily ke směně. Historie zadluženosti sahá až do období starověké Mezopotámie (3500 – 800 př. n. l.). V téže době a dále přes středověk a období novověku však měla zadluženost zcela jinou podobu, než je tomu dnes. V současné době je problematika zadluženosti velice aktuálním tématem, které vzhledem k závažnosti a důsledkům nabývá na významu. Zatímco v minulosti bylo zadlužování obecně chápáno jako něco negativního a společensky nepřijatelného, v současnosti se jedná o společenský fenomén, vůči kterému je společnost velmi tolerantní, a který je všemi možnými způsoby (marketingovými strategiemi bankovních i nebankovních institucí zvláště prostřednictvím médií) podporován. Dříve lidé nebyli zvyklí žít na dluh. Když neměli prostředky na to, aby si něco, co chtěli nebo potřebovali, koupili, tak si to jednoduše neobstarali. V případech, kdy bylo potřeba využít cizích prostředků, patřilo plnění závazků k základním zásadám lidské slušnosti. Naproti tomu v dnešní moderní společnosti je život na dluh neustále rostoucím trendem všech subjektů (právnických a fyzických osob) v rámci České republiky, a tím samozřejmě našeho státu jako celku. Obecně lze také konstatovat, že dříve zásadní slušnost lidí k plnění svých pohledávek vůči věřitelům se značně vytratila. Lidé se tak velmi často splácení svých finančních závazků vyhýbají, neboť se jedná o velmi citlivou oblast. Všeobecně platí, že půjčování peněz je daleko jednodušší, než jejich splácení. Přestože lidé odjakživa měli, mají a budou mít určité peněžní závazky, je však potřeba věnovat této problematice dostatečnou pozornost, a to zvláště v souvislosti s důsledky, které zadlužování působí. V současné době, kdy již existuje množství právních opatření, nelze zadlužování podněcovat, protože se nejedná pouze o opatření, jejichž snahou je účinné vymáhání pohledávek, ale také pomoc samotným dlužníkům v jejich mnohdy bezvýchodné finanční situaci.

Cílem bakalářské práce je charakterizovat a specifikovat dopady zadlužování na současnou populaci od prvních příznaků přes jejich průběh, následky a formu možné pomoci, jaký je vývoj zadlužování v novodobé historii ČR a předpoklad zadlužování se v budoucnu a dále popsat nejdůležitější aspekty dopadů zadlužování populace v ČR.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PROBLEMATIKA ZADLUŽOVÁNÍ

V souladu s tématem bakalářské práce na téma „Dopady zadlužování na současnou populaci“ je pozornost zaměřena na problematiku zadlužování fyzických osob (lépe řečeno domácností). Samotný pojem „domácnost“ lze ze sociologického hlediska a na základě dalších přístupů definovat různými způsoby. J. Bičovský a M. Holub uvádí, že domácnost je tvořena fyzickými osobami, jež společně trvale žijí a hradí náklady na vlastní potřeby, přičemž každá tato fyzická osoba může být vzhledem k podmínce trvalého soužití příslušníkem jen jedné domácnosti¹. Tato definice domácnosti vychází ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník², ve znění pozdějších předpisů, který nabyl platnosti 1. ledna 2014. Ve velkém slovníku naučném je termín „domácnost“ vymezen jako základní sociální jednotka, přirozená skupina společně hospodařících a bydlících osob³.

Problematika zadlužování je z obecného hlediska velmi aktuálním a diskutovaným tématem, a to zvláště v podmínkách České republiky. Jedná se o jakýsi fenomén a trend dnešní moderní doby / společnosti. Dříve byl „život na dluh“ obecně vnímán jako velice negativní jev, který společnost příliš neakceptovala. V současnosti je společnost k problematice zadlužování mnohem tolerantnější. Zadluženost se stala běžným životním stylem majoritní skupiny české populace. Z obecného hlediska lze rozlišit tzv. zdravé a nezdravé zadlužování. Zdravým zadlužováním se rozumí nutnost přežití, kdy zadluženost vzniká v důsledku výdajů rozpočtu v domácnosti, které nejsou očekávané. Jedná se o způsob v podobě tvorby finančních závazků např. ve formě předem promyšlených půjček, úvěrů nebo hypoték, kterými je řešena nějaká životní krizová situace v rodině. V takových případech dochází k zadlužování domácností, jejichž členů předem zvážili veškerá možná rizika, zhodnotili současnou i budoucí finanční situaci a uvážlivě vybrali možnost využít konkrétního bankovního či nebankovního produktu. Je potřeba mít však na paměti, že zdravé zadlužování představuje rovněž určité riziko vzniku neočekávané situace (např. ztráty zaměstnání, vznik závažného onemocnění), kdy finanční prostředky domácnosti již nebudou na splácení dluhu stačit. Naproti tomu nezdravým zadlu-

---

¹ BIČOVSKÝ, Jaroslav, HOLUB, Milan, *Občanský zákoník: Poznámkové vydání s judikaturou*, 1998, s. 713.

² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, *BusinessCenter.cz* [online], 2012.

³ *Velký slovník naučný*, 1999, s. 1 679.

žováním se rozumí situace, kdy si členové domácností půjčují peníze pro zvýšení svého životního standardu. Příčiny takového zadlužování jsou spíše emocionálního charakteru – výjimečnost v sousedství, nadstandardní vybavení domácnosti, uspokojování zbytečných potřeb (např. drahé dárky k Vánocům, drahá dovolená v zahraničí, luxusní automobil apod.). Jedná se o zcela nepromyšlené půjčování peněžních prostředků (často s velmi vysokými úroky, aniž by si přečetli a porozuměli smlouvě, kterou následně podepisují) bez uvědomění si jejich racionálního účelu a všech možných důsledků. Domácnosti se tak v těchto případech většinou dostávají do tzv. dluhové pasti, kdy nejsou schopny hradit své finanční závazky věřitelům a z důvodu soudních či mimosoudních vymáhání se ocitají v psychické a časové tísní. Nezdravé zadlužování domácností představuje pro ně samotné a jejich budoucnost závažné riziko⁴.

1.1 Vznik a vývoj příčin zadlužení

Míra zadlužování populace v České republice závisí na celé řadě vnitřních a vnějších faktorů, které více či méně přispívají k zadlužování českých domácností. Tyto faktory lze spatřovat téměř na všech úrovních – v oblasti osobnostní, ekonomické, společensko-sociální, právní a dalších. V odborné literatuře lze nalézt zejména následující příčiny vedoucí k narůstajícímu zadlužování českých domácností:

- „snadnější dostupnost peněžních prostředků od bankovních a nebankovních společností (jejich vstřícnější postoj),
- silná marketingová politika těchto společností,
- stabilnější a relativně nízké úrokové míry,
- růst životní úrovně,
- změna životního stylu a preferencí (potřeba vlastního bydlení, rostoucí spotřeba),
- názorové změny obyvatelstva na zadluženost“^{5 6}.

---

⁴ SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana, *Dluhová problematika: Informační brožura*, 2008, s. 65 – 66.

⁵ SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana, *Dluhová problematika: Informační brožura*, 2008, s. 8.

⁶ SMRČKA, Luboš, *Rodinné finance. Ekonomická krize a krach optimismu*, 2010, s. 118.

Z dalších příčin, které přispívají k nárůstu zadlužování českých domácností, patří nejrůznější a velmi efektivní marketingové strategie, reklama, vliv médií apod. Tyto a další prostředky velmi často podněcují neracionální rozhodování a impulzivní jednání v konkrétní situaci. Mezi příčiny zadlužování domácností v České republice patří také enormní a rozsáhlá dostupnost veškerého zboží, výrobků, produktů a služeb, které jsou schopny uspokojit aktuální potřeby spotřebitele. Právě tato skutečnost je důvodem obtížného rozhodování, proto je výběr v mnoha případech zcela nemožný. Spotřebitelé jsou tak mnohdy pod nátlakem vlastní lidské touhy po ovládnutí či vlastnictví pobízeni ke koupi zboží, výrobků či produktů, které ve skutečnosti vůbec nepotřebují. Jednou z příčin zadlužování domácností je nedostatečná a v mnoha případech zcela chybějící výchova k hospodaření. Obecně lze konstatovat, že finanční gramotnost obyvatelstva je na velmi nízké úrovni. Důvodem tohoto je zvláště skutečnost, že po dlouhou dobu nebyla potřeba naučit se hospodařit. Systém z minulých dob, kdy všechno bylo všech a nic nepatřilo nikomu, nebyl dostatečným způsobem motivační k náležitému hospodaření. Tento systém je však v dnešní společnosti zcela neuplatnitelný. Naproti tomu jeho prvky však v různých podobách přetrvávají ještě dodnes. Jako příklad lze uvést systém státní správy – přirozené přerozdělování prostředků, jež nebyly vytvořeny těmi, kteří je přerozdělují, neprogramové rozpočtování či nedostatečná aplikace systému kontroly účinnosti vynakládání přidělených prostředků. Z dalších příčin zadlužování českých domácností je současný princip tzv. sociálního státu. Tato zásada však není typická pouze pro Českou republiku, ale také celou řadu dalších evropských zemí. Princip sociálního státu totiž zaručuje každému občanovi určitou základní výši jistot týkající se finančního zabezpečení. I v tomto případě lze hovořit o ekonomickém a společensko-sociálním problému. Česká populace totiž stárne, porodnost klesá a produktivní část obyvatelstva přestává být schopna takové finanční zabezpečení zajistit ze svých daní⁷.

Příčiny zadluženosti českých domácností lze rozdělit na mikroekonomické a makroekonomické. Z mikroekonomických příčin stále větší zadluženosti domácností v České republice lze zmínit tzv. virtualizaci peněžních toků. Jedná se zejména o rozvoj a uplatňování převážně bezhotovostních transakcí, rozvoj využívání internetových obchodů a platebních karet.

Lidé tak jen v omezené míře přicházejí do styku s „fyzickými“ penězi. Hodnotu peněz si tak lidé neuvědomují vůbec, nebo jen zcela omezeně. K mikroekonomickým příčinám za-

---

⁷ KELLER, Jan, *Úvod do sociologie*, 2005, s. 204.

dlužování českých domácností patří také již zmiňované nabídky nejrozličnějších bankovních a nebankovních institucí. K primárním makroekonomickým příčinám rostoucí zadluženosti domácností v České republice patří:

- růst průměrné hrubé měsíční mzdy:

Každoroční zvyšování průměrné hrubé měsíční mzdy je významnou příčinou zadluženosti českých domácností. Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v letech 2000 až 2013 je uveden v tabulce 1 a graficky znázorněn v grafu 1 níže. Z grafu 1 je patrný rostoucí trend průměrné hrubé měsíční mzdy jak v podnikatelské, tak v nepodnikatelské sféře, tudíž také rostoucí trend celkové průměrné hrubé měsíční mzdy. Celková průměrná hrubá měsíční mzda činí za sledované období v průměru přibližně 20 026 Kč. V podnikatelské sféře se jedná o průměrnou hrubou měsíční mzdu okolo 19 862 Kč a nepodnikatelské sféře se tato mzda pohybuje okolo 20 787 Kč. Celková průměrná hrubá měsíční mzda vzrostla od roku 2000 do roku 2013 o 11 909 Kč (o 11 930 Kč v podnikatelské sféře a o 11 794 Kč v nepodnikatelské sféře). Skutečností však nadále zůstává, že nadprůměrných mezd dosahuje zhruba jen třetina Čechů. Ostatní občané dosahují průměrných nebo dokonce podprůměrných mezd. Obecně lze platit tyto zásady: Lidé s vyššími příjmy si snadněji dokáží představit schopnost splácet dluhy. Vysoké důchody v lidech navozují pocit jistoty a stability, čímž vzrůstá tendence zadlužování se. Naproti tomu lidé s nižšími příjmy a důchody již zvažují důsledky zadlužování a vlastní schopnosti hradit své finanční závazky.

Tabulka 1: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v letech 2000 – 2013 ⁸

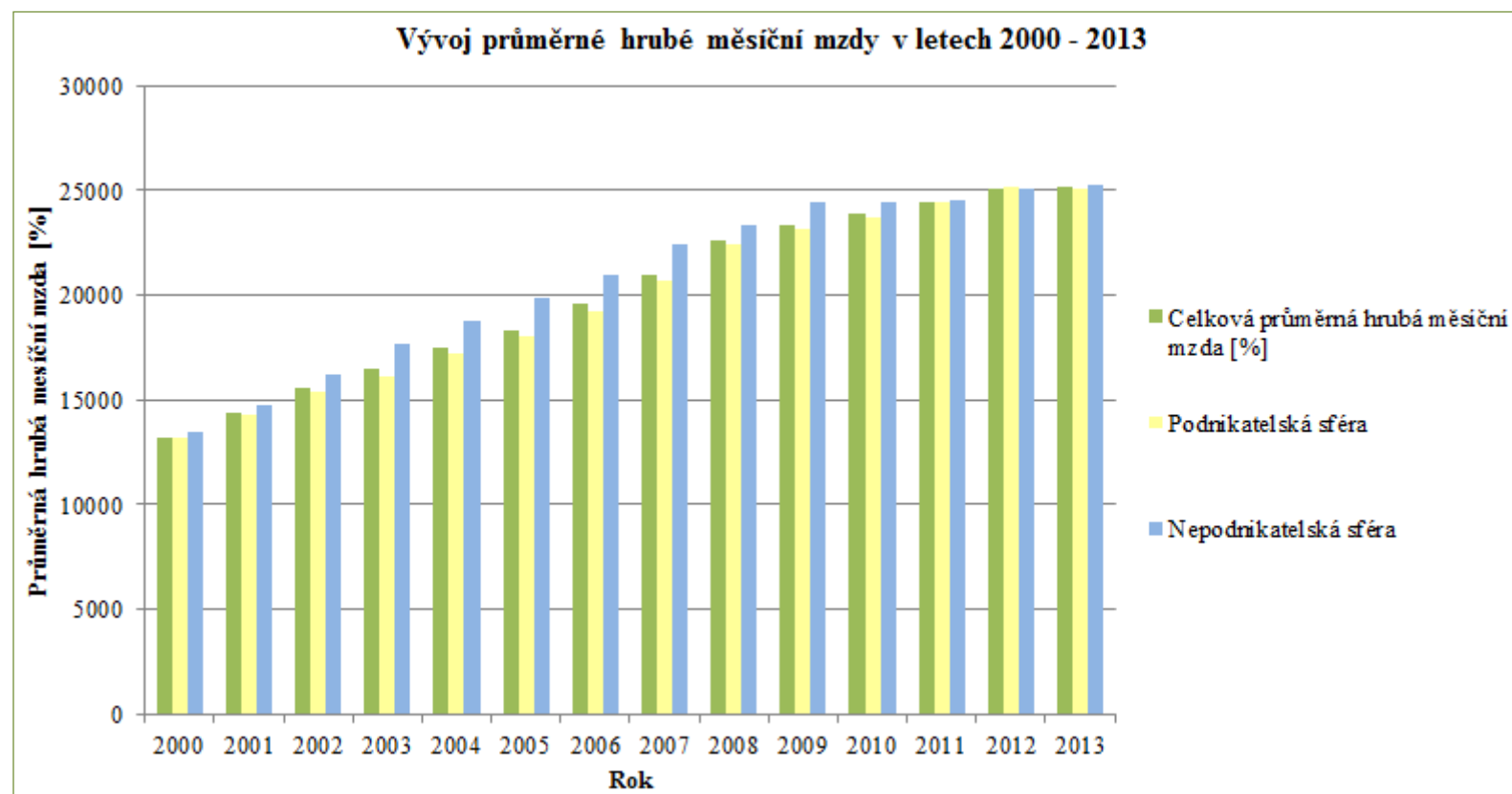
Rok	Celková průměrná hrubá měsíční mzda [%]	Průměrná hrubá měsíční mzda [%]	
		Podnikatelská sféra	Nepodnikatelská sféra
2000	13 219	13 170	13 457
2001	14 378	14 304	14 733
2002	15 524	15 380	16 197
2003	16 430	16 149	17 692
2004	17 466	17 191	18 714
2005	18 344	18 019	19 877
2006	19 546	19 244	20 977
2007	20 957	20 661	22 387
2008	22 592	22 439	23 334
2009	23 344	23 104	24 411
2010	23864	23733	24453
2011	24455	24447	24494
2012	25112	25128	25037
2013	25128	25100	25251

Zdroj: vlastní zpracování dle Český statistický úřad [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/>.

⁸ Český statistický úřad [online], 2014.

Graf 1: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v letech 2000 – 2013⁹

Zdroj: zpracování dle Český statistický úřad [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

⁹ Český statistický úřad [online], 2014.

- nezaměstnanost:

Další makroekonomickou příčinou rostoucí zadluženosti českých domácností je nezaměstnanost. Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v letech 2000 až 2013 je uveden v tabulce 2 a znázorněn v grafu 2 níže. Průměrná obecná míra nezaměstnanosti za sledované období se v České republice pohybuje okolo 7,1 %. Za přirozenou míru nezaměstnanosti jsou považovány hodnoty v rozmezí od 6 do 7 %. Nejvyšší obecná míra nezaměstnanosti byla zaznamenána v roce 2000, kdy dosahovala hodnoty 8,8 %. Naopak nejnižší obecná míra nezaměstnanosti byla v roce 2008 (tj. 4,4 %). Situace na trhu práce je však v současné době velmi nejistá a v průběhu jednoho roku se může velmi dramaticky změnit. Tuto skutečnost by si měli uvědomit zvláště dlužníci, pro něž a jejich domácnosti mohou být důsledky zadluženosti zcela katastrofální.

Tabulka 2: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v letech 2000 – 2013 ¹⁰

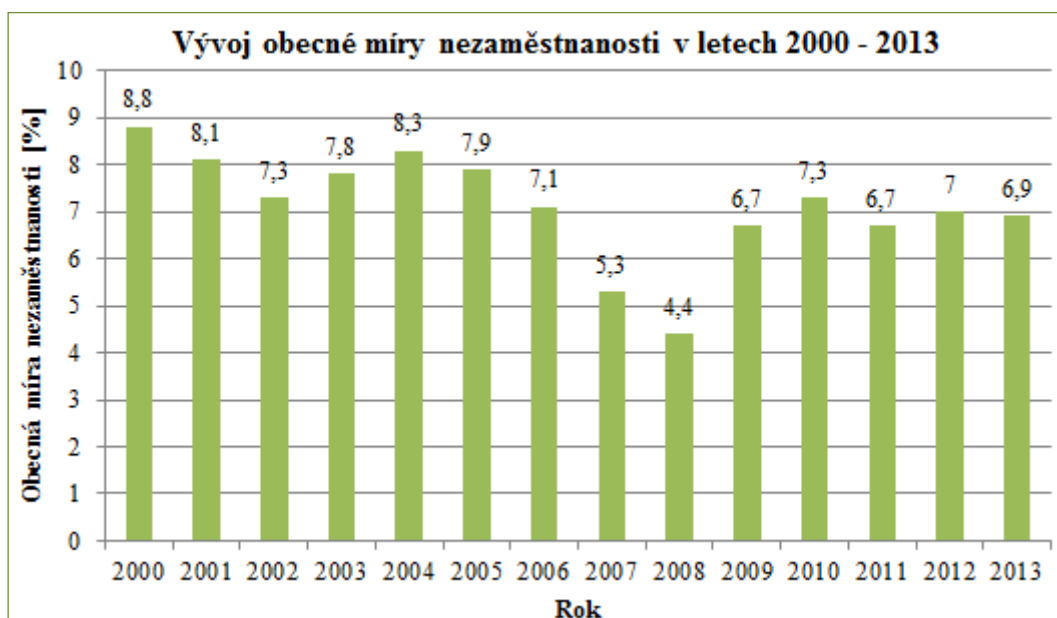
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Obecná míra nezaměstnanosti [%]	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	6,9

Zdroj: vlastní zpracování dle Český statistický úřad [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/>.

---

¹⁰ Český statistický úřad [online], 2014.

Graf 2: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v letech 2000 – 2013¹¹

Zdroj: vlastní zpracování dle Český statistický úřad [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>.

- růst hrubého domácího produktu:

Další příčinou růstu zadluženosti domácností v České republice je růst hrubého domácího produktu. Vývoj hrubého domácího produktu a hrubého domácího produktu na obyvatele v letech 2000 až 2012 je uveden v tabulce 3 a graficky znázorněn v grafu 3 níže. Problematika vývoje hrubého domácího produktu v České republice souvisí se zadlužeností českých domácností z toho důvodu, že v sobě zahrnuje rovněž spotřebu statků. Tato spotřeba již však nezohledňuje míru zadlužení.

¹¹ Český statistický úřad [online], 2014.

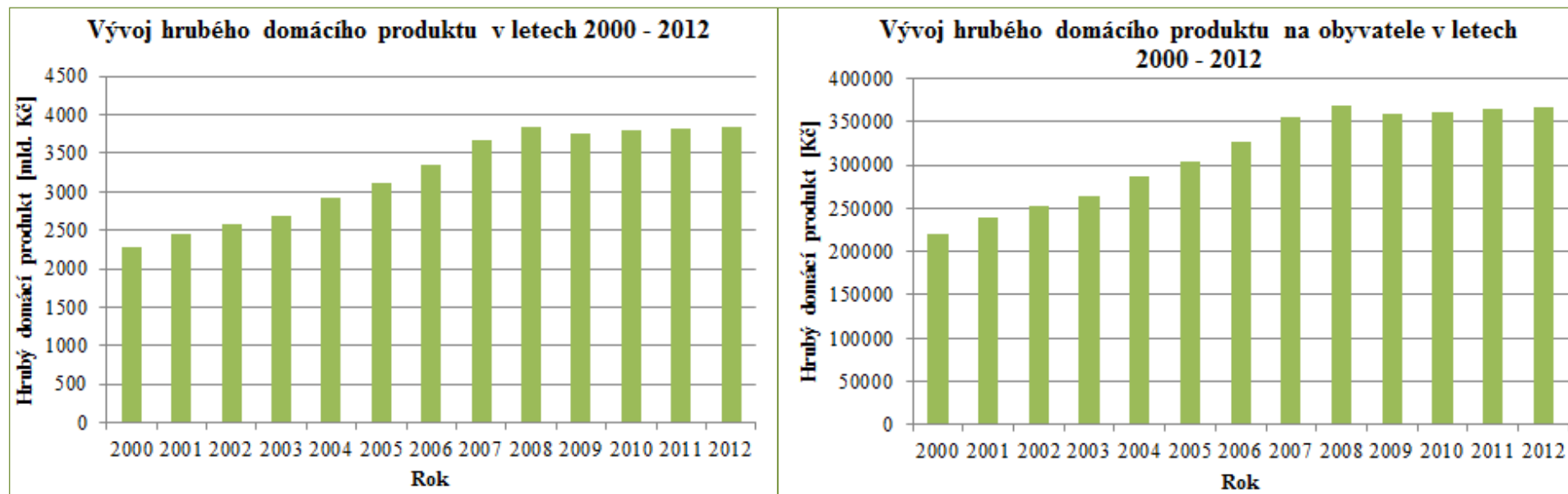
Tabulka 3: Vývoj hrubého domácího produktu a hrubého domácího produktu na obyvatele v letech 2000 – 2012 ¹²

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Hrubý domácí produkt [mld. Kč]	2 269,7	2 448,6	2 567,5	2 688,1	2 929,2	3 116,1	3 352,6	3 662,6	3 848,4	3 759	3 790,9	3 823,4	3 845,9
Hrubý domácí produkt na obyvatele [Kč]	220 949	239 487	251 700	263 497	286 979	304 478	326 553	354 808	368 986	358 288	360 444	364 249	365 955

Zdroj: vlastní zpracování dle Vývoj hrubého domácího produktu. *Finance.cz* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/statistiky/vyvoj-hdp/>.

¹² Vývoj hrubého domácího produktu, *Finance.cz* [online], 2013.

Graf 3: Vývoj hrubého domácího produktu v letech 2000 – 2012 (vlevo), vývoj hrubého domácího produktu na obyvatele v letech 2000 – 2012 ¹³

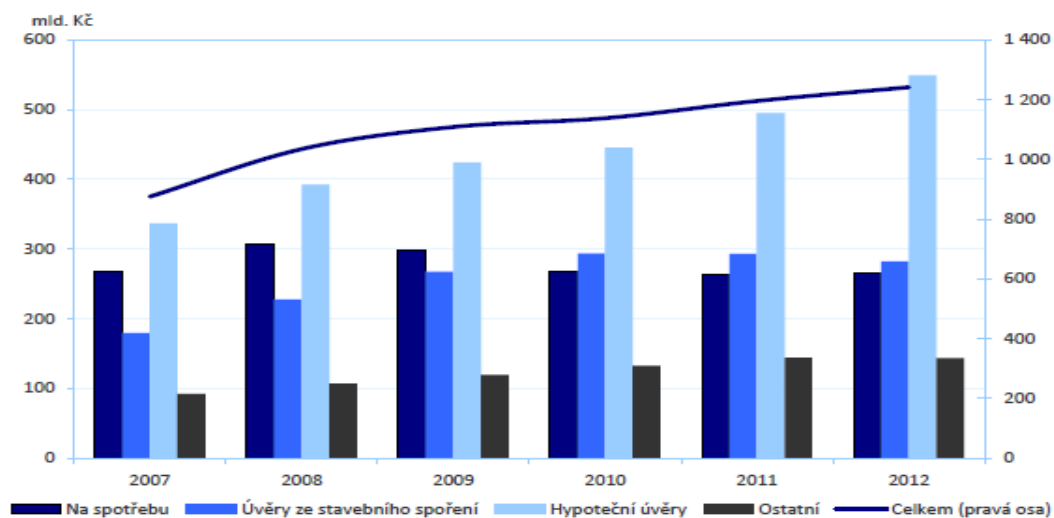
Zdroj: vlastní zpracování dle Vývoj hrubého domácího produktu. *Finance.cz* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/statistiky/vyvoj-hdp/>.

¹³ Vývoj hrubého domácího produktu, *Finance.cz* [online], 2013.

1.2 Vývoj zadlužování občanů ČR

Za primární zdroj informací o zadlužování českých domácností lze považovat internetové stránky Ministerstva financí České republiky¹⁴, které každoročně vydává zprávu o vývoji finančního trhu v České republice. Vývoj celkového zadlužení českých domácností v letech 2007 až 2012 je zobrazen v grafu 4 níže. V roce 2012 dosáhlo celkové zadlužení domácností u bankovních a nebankovních institucí 1 241 mld. Kč, což představuje nárůst oproti roku 2011 o 3,4 %. Došlo však poklesu dynamiky růstu zadlužování. Rozdíl lze spatřovat i ve vývoji zadlužení v dílčích produktech úvěrového charakteru. Rychlost růstu objemu úvěrů v podobě hypoték se však nezměnil. Bylo však zaznamenáno snížení objemu úvěrů ze stavebního spoření, a to přibližně o 3,7 %. Rovněž došlo ke snížení objemu spotřebitelských úvěrů – zhruba o 0,6 %.

Graf 4: Vývoj celkového zadlužení českých domácností v letech 2007 – 2012¹⁵

Zdroj: Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2012. *Ministerstvo financí České republiky* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/monitoring/vyvoj-financniho-trhu/2012/zprava-o-vyvoji-financniho-trhu-rok-2012-12640>.

¹⁴ *Ministerstvo financí České republiky* [online], 2013.

¹⁵ Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2012, *Ministerstvo financí České republiky* [online], 2013.

Detailnější přehled vývoje zadlužení českých domácností v letech 1993 až 2011 je uveden v tabulce 4 a graficky znázorněn v grafu 5 níže.

Tabulka 4: Vývoj zadlužení českých domácností v letech 1993 – 2011 ¹⁶

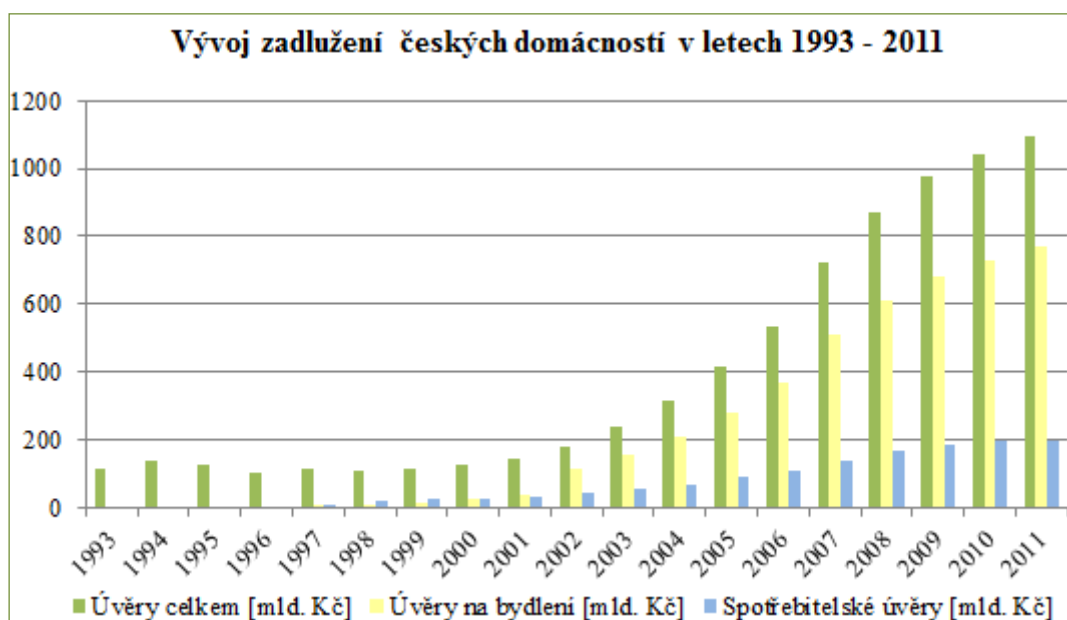
Rok	Úvěry celkem [mld. Kč]	Úvěry na bydlení [mld. Kč]	Spotřebitelské úvěry [mld. Kč]
1993	115	-	-
1994	136	-	-
1995	129	-	-
1996	105	-	-
1997	112	6,4	7,4
1998	108	10,7	19
1999	113	15,4	24,5
2000	124	23,7	23,3
2001	143	35,1	30
2002	181	112	44
2003	237	155,2	54,4
2004	314	208,9	68
2005	415	280,2	89
2006	536	371,3	109,2
2007	721	510,9	137,7

¹⁶ Vývoj zadlužení domácností v České republice – dlužíme přes bilion, většinu na bydlení, *Bankovnípraktiky.com* [online], 2012.

2008	873	613,6	169,1
2009	975	684,3	185,6
2010	1044	728,1	199,2
2011	1098	772,9	196,1

Zdroj: vlastní zpracování dle Vývoj zadlužení domácností v České republice – dlužíme přes bilion, většinu na bydlení. *Bankovnipoplatky.com* [online] 2012 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/vyvoj-zadluzeni-domacnosti-v-ceske-republice--dluzime-pres-bilion-vetsinu-na-bydleni-17037.html>.

Graf 5: Vývoj zadlužení českých domácností v letech 1993 – 2011 ¹⁷

Zdroj: vlastní zpracování dle Vývoj zadlužení domácností v České republice – dlužíme přes bilion, většinu na bydlení. *Bankovnipoplatky.com* [online] 2012 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/vyvoj-zadluzeni-domacnosti-v-ceske-republice--dluzime-pres-bilion-vetsinu-na-bydleni-17037.html>.

¹⁷ Vývoj zadlužení domácností v České republice – dlužíme přes bilion, většinu na bydlení, *Bankovnipoplatky.com* [online], 2012.

1.3 Současná úroveň zadlužení lidí, obcí, měst a států

Současnou úroveň zadlužení českých domácností lze posoudit srovnáním zadluženosti v roce 2012 a 2013. V roce 2012 činilo celkové zadlužení českých domácností u bankovních a nebankovních institucí 1 241 mld. Kč. V roce 2013 došlo k nárůstu zadlužení domácností na částku 1 513 mld. Kč. Vývoj zadlužení českých domácností v roce 2013 je uveden v tabulce 5. Jeho grafické znázornění je zobrazeno v grafu 6 níže. K 31. 1. 2014 činila celková zadluženost českých domácností 1 280 994,8 mil. Kč (100 %), z čehož 263 234,3 mil. Kč (20,55 %) byla zadluženost domácností na spotřebu, 871 191 mil. Kč (68,01 %) činila zadluženost domácností na bydlení a 146 569,5 mil. Kč (11,44 %) tvořila ostatní zadluženost domácností¹⁸.

Tabulka 5: Vývoj zadlužení českých domácností v roce 2013¹⁹

Měsíc v roce 2013	Celkové zadlužení domácností [mil. Kč]	Zadlužení domácností na spotřebu [mil. Kč]	Zadlužení domácností na bydlení [mil. Kč]	Ostatní zadlužení domácností [mil. Kč]
leden	1238537,4	264022,1	832339,8	142175,5
únor	1238410,6	263065,1	834020,3	141325,2
březen	1244038,1	266358,1	836656,7	141023,3
duben	1247836,7	266486,3	840722,9	140627,5
květen	1254606,5	267597,8	844782,1	142226,6
červen	1257407,6	265956,3	848011,7	143439,6
červenec	1262777,9	267140,6	852401	143236,3
srpen	1267747,1	267458,3	856743	143545,8
září	1270128,4	265933,9	860545,2	143649,3

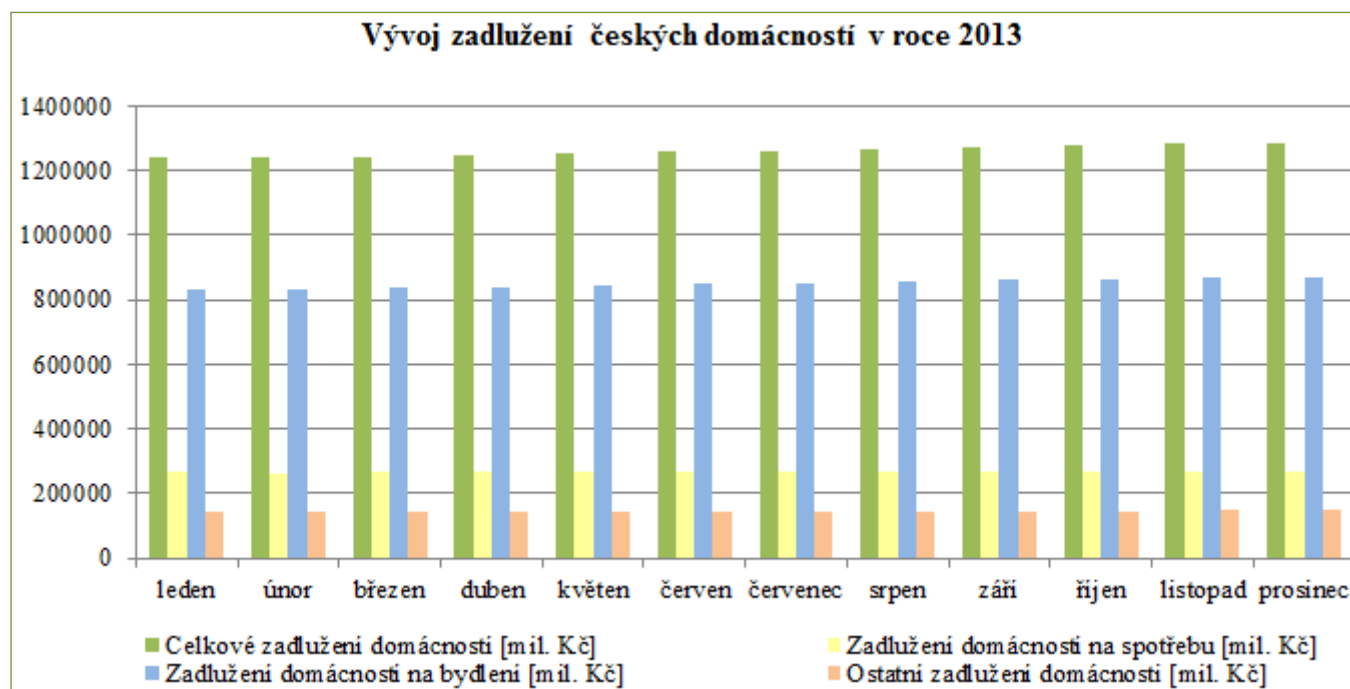
¹⁸ Hlavní ukazatele, Česká národní banka [online], 2014.

¹⁹ Hlavní ukazatele, Česká národní banka [online], 2014.

říjen	1276415,2	266471,5	865690,4	144253,3
listopad	1284850,4	266877,9	870484,5	147488
prosinec	1282258,3	264809,4	870046,3	147402,6

Zdroj: vlastní zpracování dle Hlavní ukazatele. *Česká národní banka* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS.

Graf 6: Vývoj zadlužení českých domácností v roce 2013²⁰

Zdroj: vlastní zpracování dle Hlavní ukazatele. Česká národní banka [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS.

²⁰ Hlavní ukazatele, Česká národní banka [online], 2014.

V předchozích podkapitolách této bakalářské práce byla věnována pozornost zvláště zadluženosti českých domácností. Zadluženost však jako takovou je nutno pojímat v mnohem širším měřítku, a to na úrovni obcí a měst. Celková zadluženost českých obcí, včetně zřízených příspěvkových organizací obcemi, činila na konci roku 2012 90 mld. Kč. Oproti roku 2011 tak došlo k nárůstu zadluženosti obcí v České republice o 9,2 %. Na této celkové zadluženosti obcí se z 50,6 % podílela 4 největší česká města – Praha, Plzeň, Brno a Ostrava. Výše dlužné částky těchto měst byla v roce 2012 45,5 mld. Kč. V porovnání s rokem 2011 se i v tomto případě jedná o nárůst zadluženosti těchto měst přibližně o 0,5 mld. Kč^{21 22}.

Dle dostupných údajů statistického úřadu Evropské unie (Eurostat) vyplývá, že Česká republika patří ze států Evropské unie k zemím, jejíž úroveň zadlužení je poměrně nízká, avšak její státní dluh narůstá v porovnání s evropským průměrem stále rychleji²³. Zadlužení, v % hrubého domácího produktu na konci prvního čtvrtletí roku 2013 je uvedeno v tabulce 6 níže. Nadprůměrnou zadluženost vykazují státy jako je Řecko, Itálie a Portugalsko. Naproti tomu podprůměrná zadluženost je typická pro Maďarsko, Německo a Maltu. Česká republika je na desátém místě pod průměrnou zadlužeností států Evropské unie.

Tabulka 6: Zadlužení v % hrubého domácího produktu na konci prvního čtvrtletí 2013²⁴

Pořadové číslo	Země	Zadlužení v % hrubého domácího produktu na konci prvního čtvrtletí 2013
1	Řecko	160,5
2	Itálie	130,3

²¹ Zadlužení obcí loni stoupl na 90 mld. Kč. Krajů na 24,5 mld. Kč a nejzadluženější je olomoucký, *Patria Online, a.s.* [online], 2013.

²² Zadluženost územních rozpočtů v roce 2012, *Ministerstvo financí České republiky* [online], 2013.

²³ Český dluh je stále hluboko pod průměrem EU, roste však rychleji, *iDnes.cz* [online], 2013.

²⁴ Český dluh je stále hluboko pod průměrem EU, roste však rychleji, *iDnes.cz* [online], 2013.

3	Portugalsko	127,2
4	Irsko	125,1
5	Belgie	104,5
6	Francie	91,9
7	Británie	88,2
8	Španělsko	88,2
9	Kypr	86,9
Průměr EU		85,9
1	Maďarsko	82,4
2	Německo	81,2
3	Malta	75,4
4	Rakousko	74,2
5	Nizozemsko	72
6	Polsko	57,3
7	Slovensko	54,9
8	Finsko	54,8
9	Slovinsko	54,5
10	Česká republika	47,8
11	Dánsko	44,7
12	Litva	40,8
13	Švédsko	39,4
14	Lotyšsko	39,1
15	Rumunsko	38,6
16	Lucembursko	22,4
17	Bulharsko	18

18	Estonsko	10
----	----------	----

Zdroj: vlastní zpracování dle Český dluh je stále hluboko pod průměrem EU, roste však rychleji. *iDnes.cz* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/ceske-zadluzeni-v-porovnanu-eu-dzw-/ekonomika.aspx?c=A130722_162530_ekonomika_neh.

1.4 Dílčí závěr

Zadlužování fyzických osob (resp. domácností) je v České republice problematikou, kterou z důvodu jejího rozsahu, závažnosti a důsledků, nelze nikterak podceňovat. Zatímco v minulosti bylo zadlužování z hlediska společensko-sociálního i morálního zcela nepřijatelné, v současné době je „život na dluh“ jakýmsi životním stylem moderní společnosti. Vznik a vývoj příčin zadlužování českých domácností byl z pohledu historie ovlivňován a v současné době stále je ovlivňován celou řadou faktorů, jež se odráží v různých oblastech. K hlavním příčinám zadluženosti a jejího nárůstu českých domácností patří lepší dostupnost finančních prostředků různých bankovních a nebankovních institucí, jejich účinné marketingové strategie, reklama, vliv médií, pevnější a relativně nízké úrokové sazby, zvyšující se životní úroveň české populace, změna životního stylu obyvatel, změna názorů, postojů a priorit českých občanů. Z dalších příčin zadluženosti českých domácností lze jmenovat kupříkladu dostupnost velkého množství zboží, výrobků, produktů a služeb, nedostatečná či zcela chybějící výchova české populace k hospodaření (finanční gramotnost), fungování České republiky na principu tzv. sociálního státu, virtualizaci peněžních toků, dále také růst průměrné hrubé měsíční mzdy, nezaměstnanost a růst hrubého domácího produktu. Vývoj zadluženosti občanů v České republice má od roku 1993 do současnosti stoupající tendenci. Z celkového objemu úvěrových produktů jsou v největší míře využívány úvěry na bydlení a dále pak spotřebitelské úvěry. Současná úroveň zadlužení českých domácností se pohybuje okolo 1 281 mld. Kč (tj. stav k 31. lednu roku 2014). V současné době je však potřeba nahlížet na problematiku zadlužování v podmínkách České republiky z komplexního hlediska. Zadlužování se totiž netýká jen fyzických osob / domácností, ale také obcí, měst a v neposlední řadě také České republiky jako státu. Na základě výše uvedených statistických údajů o vývoji zadluženosti v České republice lze konstatovat, že stejně tak jako se každoročně zvyšuje zadlužení českých domácností, narůstá také zadlužení českých obcí, měst a celého našeho státu. Zadluženost České

republiky je pod evropským průměrem, avšak rychlost zadlužení našeho státu se stále zvyšuje.

2 ROZDĚLENÍ DOPADŮ NA SOUČASNOU POPULACI

Zadlužování domácností je z obecného hlediska jevem s nejrůznějšími nepříznivými důsledky, které mají různou úroveň, a které ovlivňují všechny oblasti nejen samotného dlužníka, ale také ostatních členů rodiny. K hlavním důsledkům zadluženosti českých domácností patří zejména dopady v oblasti ekonomické, společensko-sociální a právní. Všem těmto důsledkům zadlužování českých domácností na současnou populaci je pozornost věnována v rámci následujících podkapitol.

2.1 Oblast ekonomická

Zadlužení domácnosti značně omezuje její úspory a spotřebu. Důvodem je skutečnost, že převážná většina měsíčních příjmů domácnosti je vynakládána na splácení nejrůznějších finančních závazků. Vysoká zadluženost může být důsledkem tzv. ekonomického zhroucení dlužníka nebo chudoby, kterou lze definovat jako „stav, kdy lidé nejsou schopni uspokojovat své základní životní potřeby v míře, kterou společnost v dané době uznává jako minimální či nezbytně nutnou. Je to stav, kdy lidé nejsou schopni získat vlastními silami prostředky k tomu, aby zajistili vlastní existenci. Chudoba je především důsledkem nerovného přístupu k příjmům a k bohatství. Je vymezována jako hmotná nouze (deprivace), i když je mnohdy spojena i s jinými deprivacemi (např. sociální, bytovou aj)“²⁵. Chudobu jako takovou lze rozdělit dle různých hledisek:

- objektivní a subjektivní chudoba:

Objektivní chudoba je určována státem, jenž poukazuje na význam uspokojování základních životních potřeb a určuje příslušnost konkrétní pomoci. Subjektivní chudobou se rozumí vlastní hodnocení stavu, jenž nemusí být totožné s chudobou objektivní a nemusí z něj plynout žádné následky.

- absolutní a relativní chudoba:

---

²⁵ KREBS, Vojtěch, *Sociální politika*, 2007, s. 131.

Absolutní chudoba představuje stav, kdy v důsledku nedostatečné množství finančních prostředků není možno uspokojovat základní životní potřeby, a to v takové míře, že je člověk ohrožen na životě. Relativní chudobou se rozumí stav, kdy konkrétní člověk, rodina či jiná sociální skupina uspokojuje své základní životní potřeby na mnohem nižší úrovni, než je průměrná úroveň společnosti.

- primární a sekundární chudoba:

Primární chudoba je spojena s absolutním nedostatkem prostředků, které slouží k obživě. Sekundární chudoba vzniká náhodně (kupříkladu neopatrností) ²⁶.

2.2 Oblast společensko-sociální

Zadlužování domácnosti působí v největší míře nepříznivě zvláště na její jednotlivé členy. Dochází k narušení nejen rodinných vztahů, ale také vztahů s ostatními lidmi v nejbližším okolí. Zadlužování snižuje životní úroveň domácnosti, čímž může dojít k úplné ztrátě sociálních kontaktů s okolím. V extrémních případech se může rodina ocitnout na prahu sociálního vyloučení a izolace ²⁷. Sociální vyloučení je obvykle příčinou ztráty smyslu života pro člověka. Jedná se o jeden z významných sociálně-patologických jevů, který může být jak příčinou nezdravého zadlužování domácností, tak jejím důsledkem. V této souvislosti lze zmínit pojem tzv. dluhové pasti. Jedná se o způsob řešení zadlužení domácnostmi, který není příliš šťastný, a to prostřednictvím drobných krádeží, gamblerství, nadměrnou konzumací alkoholu, užíváním návykových látek apod. Zadlužování v domácnosti není mnohdy svobodným rozhodnutím všech jejích členů. V mnoha případech je neschopen plnit své finanční závazky pouze jeden z partnerů / manželů. Zadlužený člen rodiny tak často prožívá stud před partnerem / manželkou, uzavírá se do sebe, aniž by se svěřil, tají určité skutečnosti, používá výmluvy i lži. Tímto dochází nejen ke ztrátě vzájemné důvěry mezi partnery / manžely, ale také k prohlubování dluhové pasti. Vztahy mezi partnery / manžely se tak vyostřují a důsledkem zadlužení může být úplný rozpad / rozvod partnerského / manželského vztahu. Zadlužo-

---

²⁶ KREBS, Vojtěch, *Sociální politika*, 2007, s. 131.

²⁷ VRBKOVÁ, Lucie, *Už nikdy dlužníkem: pro všechny, kteří si půjčili, půjčují a hodlají si půjčit peníze*, 2009, s. 97.

vání však nemá negativní dopad jen na dospělé jedince, ale v nemalé míře také na děti. Dluhy a chybějící finanční prostředky mohou být důsledkem neschopnosti rodičů postarat se o vlastní děti. Tato problematika se týká nejen péče o ně, ale také o jejich zajištění, poskytnutí rodinného zázemí a zajištění uspokojení jejich základních potřeb. V extrémních případech, kterých ani v české republice není v důsledku zadlužení zrovna málo, může dojít k odebrání dětí do ústavní péče, a to do té doby, než rodiče takto problémovou situaci vyřeší. Uvedené extrémní situace však ve většině případů nastávají v důsledku vzniku několika nepříznivých životních událostí – kupříkladu vážné onemocnění v rodině, ztráta zaměstnání u jednoho nebo dokonce obou partnerů / manželů, nárůst zátěže rozpočtu domácnosti (např. narozením dítěte) atd.²⁸.

2.3 Oblast právní

V právní oblasti se jedná především o tzv. vymáhací proces, k němuž dochází v případech, kdy dlužníci řádně neplní určené podmínky smluvního vztahu s věřitelem, který se snaží vymáhat svou pohledávku nazpět. V každém případě dochází k navyšování dluhu o celou řadu poplatků, jež jsou s tímto procesem spojeny. Vymáhací proces lze klasifikovat do následujících fází:

- mimosoudní fáze:

Věřitelé se nejprve snaží o řešení oboustranně nepříznivé situace v podobě dluhu mimosoudní cestou. V této fázi věřitelé upomínají dlužníka k zaplacení částek (nejčastěji formou zasílání písemných upomínek poštou, e-maily, telefonicky či zprávami sms), aktivně mu sdělují aktuální výši dlužné částky a příslušné kontaktní údaje pro nápravu situace. V případech, kdy dlužník na tyto kroky nikterak nereaguje, předávají věřitelé pohledávku advokátní kanceláři. Tohoto způsobu využívají věřitelé především z hlediska psychologického. Dlužníci totiž na samotné věřitele často vůbec nereagují. V případě zapojení advokátní kanceláře do procesu si dlužníci uvědomí vážnost situace. Její snahou je rovněž snaha o vyřešení situace mimosoudně. Také v této fázi mimosoudního jednání je možné přimět věřitele k dohodě o způsobu splácení dluhu. Pro úspěšné řešení situace je však velmi důležitá komunikace a aktivita

---

²⁸ MAŠATOVÁ, Kateřina, Dluhy a finanční problémy, *Šance dětem* [online], 2012.

(snaha zaplatit pohledávky) ze strany dlužníka. Advokátní kanceláře, uplatňují nejruznější dohody, na základě kterých lze pohledávku od dlužníka vymoci, či jimi zajistit věřitelům delší časové období, v němž pohledávku od dlužníka nárokovat soudní cestou. Písemné uzavření dohody o uznání dluhu prodlužuje promlčecí dobu. Advokátní kanceláře si pochopitelně za své služby žádají náležitou odměnu, čímž dochází ke zvyšování dlužných částek²⁹.

- soudní fáze:

Další fází vymáhacího procesu je řešení situace soudní cestou. Tuto úlohu však mohou zastávat i jiné orgány (např. rozhodce, úřad apod.). K tomuto dochází v případech, kdy snahy o mimosoudní vymáhání pohledávek nebyly úspěšné. Taková řízení jsou pro samotné věřitele velmi nákladná. Lze je však na základě pravomocného rozhodnutí soudu požadovat od dlužníka, čímž jeho pohledávky dále vzrůstají. Mezi prvotní náklady patří zaslání tzv. předžalobní upomínky a soudní poplatek (např. správní, rozhodčí a další), který je pro projednání věci nutno uhradit. V případě, kdy dojde k zahájení soudního řízení, již nejsou žádné šance na uzavření dohody mezi věřitelem a dlužníkem. Nákladům vynaloženým za soudní řízení se již v této fázi nelze vyhnout. Značné náklady znamenají pro dlužníka především výdaje právního zastoupení věřitele – uplatňování právního zastoupení ze strany advokáta.

- exekuční fáze:

Exekuční fáze nastává v případech, kdy se pohledávku nepodaří vymoci ani soudní cestou. Jedná se o poslední fázi vymáhacího procesu, která spočívá v podání exekučního návrhu a v následném vymáhání pohledávky v rámci exekučního řízení. Pro provedení exekuce je však nezbytná disponibilita oprávněného tzv. exekučním titulem tj. kupříkladu pravomocné a vykonatelné rozhodnutí soudu (rozsudek či platební rozkaz), pravomocný a vykonatelný rozhodčí nález nebo pravomocné a vykonatelné rozhodnutí orgánů státní správy. Za exekuční titul je považován také notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti. K uzavření tohoto notářského zápisu s doložkou vykonatelnosti může dojít také v mimosoudní fázi vymáhacího procesu, což u exekučních titulů, které jsou podmíněny soudní, správní či rozhodčí fází, není možné. Toto řešení v mimosoudní fázi vymáhacího procesu šetří náklady na soudní a jiná řízení. Dlužníkovy náklady tak v tomto případě spočívají v poplatku za soupis notářského zápisu. V situacích, kdy dlužník neplní sjednané podmínky, může věřitel podat exekuční ná-

---

²⁹ NĚMEC, Jan, Život na dluh si žádá vymahače, In *Ekonom*, 2013, s. 5 – 9.

vrh, aniž by muselo být zahájeno další řízení (vzhledem k doložce přímé vykonatelnosti). Návrh na nařízení exekuce se podává přímo soudnímu exekutorovi. Dlužníkovy náklady se již v této fázi zvyšují – náklady vynaložené na právní zastoupení ve fázi exekuce, na odměny exekutora, na exekuci apod. Další náklady jsou spojeny s nárokem věřitele na požadování úroků z prodlení u pohledávek, které dlužník nesplácí, a to po celou dobu vymáhacího procesu. Může se také jednat o tzv. smluvní pokuty, které bývají často uvedeny přímo ve smlouvě

30

2.4 Dílčí závěr

Nepříznivé dopady zadluženosti fyzických osob (resp. domácností) jsou nepochybné. Nejvíce se projevují v ekonomické, společensko-sociální a právní oblasti lidského života / života českých domácností. V oblasti ekonomické je nepříznivým dopadem zadluženosti českých domácností nedostatek finančních prostředků, které jsou neustále a ve většině případů také v čím dál větší míře vynakládány na splácení závazků vůči věřitelům. Objem finančních závazků a výše vynakládaných peněžních prostředků na jejich splacení může být důsledkem tzv. ekonomického zhroucení dlužníka vedoucí až k chudobě. Ekonomické důsledky zadlužování jsou úzce spjaty s dopady společensko-sociálními. Nedostatek finančních prostředků totiž způsobuje neschopnost rodičů postarat se o své děti, uspokojit jejich základní životní potřeby. Mnohdy nebývají uspokojeny ani základní životní potřeby samotných rodičů. Špatná finanční situace v domácnosti má nepříznivý dopad na realizaci nejrůznějších volnočasových a sportovních aktivit, včetně zábavy, jež jsou pro duševní a tělesnou pohodu lidí velmi důležité. Zadlužováním dochází k narušování mezilidských vztahů, a to jak mezi členy domácnosti (např. partnery / manžely – rozchody, rozvody), tak v rodině, ale rovněž mimo ni – v zaměstnání, mezi blízkými, známými, přáteli či kamarády. Ve vztahu k okolí, se jedná o ztrátu sociálních kontaktů, která může vést k sociálnímu vyloučení a izolaci. Dalším společensko-sociálním důsledkem zadlužování je výskyt sociálně-patologických jevů jako např. kriminalita, gamblerství, alkoholismus, užívání drog apod. V neposlední řadě lze uvést právní důsledky zadluženosti, k nimž patří mimosoudní a soudní vymáhání pohledávek vůči věřitelům od samotných dlužníků, včetně exekučního řízení. Kromě výše uvedených dopadů zadlužování na

---

³⁰ NĚMEC, Jan, Život na dluh si žádá vymahače, In *Ekonom*, 2013, s. 5 – 9.

českou populaci nelze opomenout také důsledky psychické – kupříkladu prožívání beznaděje, pocitů smutku, úzkosti, deprese, agrese a dalších, jež se mohou negativním způsobem projevit na celkovém zdravotním stavu člověka.

3 PROBLEMATIKA ZADLUŽOVÁNÍ

V situacích, kdy se člověk dostane do zadlužení, lze využít určitých postupů, prostřednictvím kterých je možné se s touto problematikou vypořádat. Obvykle však samotní dlužníci ve vlastním prožívání bezvýhodné situace volí nejméně efektivní způsoby vypořádání se zadlužením. Z takových způsobů lze uvést např. půjčování si dalších finančních prostředků (tzv. vytloukání klínu klínem) a tím dochází k dalšímu zvětšování problémů. Existují však i jiné postupy, jimiž je možno zbavit se dluhů a vrátit se tak k normálnímu způsobu života bez pohledávek. V této souvislosti se jedná zvláště o tzv. dluhové poradenství a využití možnosti oddlužení v podobě vyhlášení osobního bankrotu v souladu se zákonem.

3.1 Dluhové poradenství

Dluhové poradenství je v podmínkách České republiky prováděno prostřednictvím občanských poraden, jež jsou zřizovány při různých vládních a nevládních organizacích. Činnost těchto poraden podléhá zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů³¹. Dle tohoto zákona poskytují občanské poradny odborné sociální poradenství³². „*Občanské poradny poskytují nezávislé, odborné, nestranné a bezplatné sociálně odborné poradenství v 18 právních oblastech*“³³. Jednou z těchto právních oblastí je finanční a rozpočtová problematika, do které patří dluhové poradenství. Cílem dluhového poradenství je poskytnutí pomoci dlužníkovi k nalezení účinného způsobu řešení jeho dluhové situace. Tohoto cíle je dosahováno prostřednictvím opakovaných osobních konzultací, které jsou orientovány na identifikaci veškerých dluhů, včetně příjmů a výdajů dlužníka, na základě čehož jsou stanoveny optimální a reálné strategie uplatňované při jednání s věřiteli. Občanské poradny však se samotnými věřiteli nejednají, a to ani na základě plné moci. Jednání s věřiteli je tak zcela v kompetenci dlužníka, kterému je v tomto jednání poskytována podpora. V průběhu

---

³¹ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů, *Zákony pro lidi.cz* [online], 2006.

³² Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů, *Zákony pro lidi.cz* [online], 2006, Část třetí, Hlava I, Díl 2, § 37, odst. 1, písm. b).

³³ *Asociace občanských poraden* [online], 2010.

poradenství je dlužník podporován v zaměření se na dluhovou situaci a ve schopnosti jejího řešení. Hlavní podmínkou pro poskytování dluhového poradenství je snaha samotného dlužníka v řešení svých finančních závazků a jeho aktivní spolupráce s občanskou poradnou na tvorbě vhodných strategií pro jednání s věřiteli. Dluhové poradenství je ukončeno na základě vzájemné / oboustranné dohody, splnění cíle poradenství či doporučením dalšího poskytovatele poradenských služeb s ohledem na potřeby a požadavky dlužníka. Dluhové poradenství může být ukončeno také ze strany dlužníka, a to v jakékoli fázi poradenství a z jakéhokoliv důvodu. V situacích, kdy však dojde k porušení dohodnuté spolupráce ze strany dlužníka bez udání důvodu, občanská poradna je oprávněna jednostranně odstoupit od poskytování pomoci dlužníkovi. Pro dluhové poradenství je typický komplexní přístup k dlužníkovi a jeho situaci, a to nejen v souvislosti s dluhy, ale také v rámci posouzení jeho celé životní situace, včetně zvažování možných důsledků promítajících se v různých oblastech života dlužníka³⁴. Poskytování dluhového poradenství sestává zvláště z následujících kroků:

- „rozlišení, ve které fázi problému se dlužník obrací na poradnu,
- motivace uživatele služeb,
- zařazení dlužníka do příslušné (specifické) skupiny dlužníků,
- analýza závažnosti dlužnickovy situace,
- základní pravidla pro vyjednávání s věřiteli,
- právní a finanční zhodnocení alternativ pro řešení dlužnickova problému“³⁵.

---

³⁴ SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana, *Dluhová problematika: Informační brožura*, 2008, s. 62 – 63.

³⁵ SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana, *Dluhová problematika: Informační brožura*, 2008, s. 63 – 71.

3.2 Postup oddlužení – insolvenční návrh (osobní bankrot)

Alternativní způsob řešení zadlužení nabízí zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů³⁶. Jedná se o oddlužení fyzických osob (tj. nepodnikatelů) prostřednictvím osobního bankrotu. Zadlužení nemusí být totiž za každou cenu řešeno exekuční cestou. Dlužníci mají možnost vyřešit svou situaci zcela dobrovolně v rámci tzv. úpadkového práva. Zadlužení občané si tak plní povinnosti pod dohledem insolvenčního soudu za současné motivace k možnosti podání žádosti o prominutí zbylé části nesplacených dluhů – tedy dluhů, jež nebyly věřitelům splaceny při náležitém provedení oddlužení. Toto je však možné pouze v případě řádného plnění povinností dlužníků prostřednictvím oddlužení. Dlužníci tak mají možnost zbavit se veškerých svých finančních závazků vůči věřitelům, což v minulosti nebylo uskutečnitelné. V případech, kdy proces oddlužení nebude úspěšný, dojde k řešení dluhové situace konkursem. V tomto případě však nelze podat žádost o prominutí zbylých nesplacených závazků. Samotné insolvenční řízení je vždy zahájeno tzv. insolvenčním návrhem podaným buď ze strany dlužníka, nebo ze strany věřitele. Insolvenční zákon definuje následující znaky úpadky, jež musí být všechny současně splněny:

- „*dlužník má více věřitelů,*
- *peněžité závazky jsou po lhůtě splatnosti delší než 30 dnů,*
- *tyto závazky není dlužník schopen plnit“³⁷.*

K podání insolvenčního návrhu (pouze ze strany dlužníka) může dojít také ve stavu hrozícího úpadku, což vymezuje zákon. Insolvenční návrh je doručen insolvenčnímu soudu. Ten zveřejní vyhlášku v insolvenčním rejstříku. K tomuto zveřejnění dochází maximálně do 2 hodin od přijetí insolvenčního návrhu. Tímto zveřejněním je zahájeno insolvenční řízení. O skutečnosti, zda se dlužník nachází ve stavu úpadku (tzn., zda splňuje všechny výše uvedené

---

³⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), *BusinessCenter.cz* [online] 2006.

³⁷ SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana, *Dluhová problematika: Informační brožura*, 2008, s. 53.

znaky úpadku), rozhoduje soud. V případě, že soud uzná úpadkovou situaci dlužníka, je vydáno rozhodnutí o úpadku. Následně soud jmenuje insolvenčního správce, který je oprávněn disponovat s majetkovou podstatou dlužníka. Soud dále stanoví způsob řešení stavu úpadku dlužníka. Toto je možno řešit třemi způsoby, a to konkursem, reorganizací či oddlužením. Na základě rozhodnutí insolvenčního soudu je vydáno rozhodnutí o povolení konkursu, reorganizace či oddlužení. Insolvenční řízení u oddlužení je rovněž zahájeno podáním insolvenčního návrhu. V případě podání insolvenčního návrhu ze strany dlužníka musí být současně dodán návrh na oddlužení. Naproti tomu návrh (tzv. věřitelský návrh) ze strany věřitele je dlužníkovi doručen od soudu. Dlužník tak podává návrh na oddlužení nejpozději do 30 dnů od doručení věřitelského návrhu – po této lhůtě dochází ke ztrátě možnosti oddlužení. Návrh na oddlužení může být podán jen ze strany dlužníka. Obsahem návrhu na oddlužení je označení dlužníka (příp. osob oprávněných jednat za dlužníka), očekávané příjmy dlužníka v následujících 5 letech, informace o příjmech dlužníka za poslední 3 roky a úředně ověřený podpis dlužníka a jeho manžela / manželky spolu s výslovným prohlášením o souhlasu k povolení oddlužení. Součástí návrhu jsou také přílohy (např. seznam majetku dlužníka, jeho závazků atd.). Na základě splnění všech náležitostí návrhu (včetně povinných příloh) je soudem vydáno rozhodnutí o povolení oddlužení. Návrh na oddlužení může soud také zamítnout (např. zjištěním nepoctivého záměru dlužníka). Po vydání tohoto rozhodnutí o povolení oddlužení je vybrán způsob oddlužení. Tento výběr provádí nezajištění věřitelé. V případě, že se tyto věřitelé nedohodnou, konečné rozhodnutí provádí insolvenční soud. Rozhodnutí věřitelů je schváleno insolvenčním soudem, a to vydáním rozhodnutí o schválení oddlužení. Toto rozhodnutí je opět zveřejněno v insolvenčním rejstříku. Oddlužení může být provedeno těmito dvěma způsoby:

- plněním splátkového kalendáře:

Tento způsob oddlužení spočívá na dohodě dlužníka s bankou a soudem na splátkovém kalendáři, který může být stanoven až na pětileté období. Dlužníci tak splácejí svým věřitelům každý měsíc vždy stejnou částku ze svých příjmů. Výši měsíčních splátek, termíny a způsoby úhrady stanovuje soud. Dlužníkovi je ponecháno pouze životní minimum, které je určeno Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky. V případě tohoto způsobu oddlužení nedochází k prodeji movitých a nemovitých věcí dlužníka. Dlužník provádí soudem stanovené pravidelné platby, přičemž vykonává přiměřenou výdělečnou činnost. Nezaměstnaní dlužníci nemají na stanovení splátkového kalendáře ze strany soudu nárok. Ve skuteč-

nosti však může dojít k situacím, že dlužník v průběhu plnění splátkového kalendáře ztratí zaměstnání. V takovém případě musí o získání dalšího zaměstnání aktivně usilovat (tzn., že nesmí odmítat nabídky práce). Insolvenční správce vykonává při tomto způsobu oddlužení kontrolu. K ukončení insolvenčního procesu dochází na základě rozhodnutí soudu dle plnění oddlužení.

- prodejem majetkové podstaty dlužníka:

Tento způsob oddlužení se nedotýká příjmů dlužníka, ale jeho majetkové podstaty, kdy dochází k prodeji jeho majetku. Soudem je určen insolvenční správce a označen majetek týkající se insolvenčního řízení. Tento majetek je následně zpeněžen. S výtěžkem z prodaného majetku dlužníka je nakládáno dle zákona. K ukončení procesu řešení úpadku dlužníka dochází na základě rozhodnutí soudu o splnění oddlužení³⁸.

V obou případech / způsobech oddlužení je nutné, aby dlužníci splatili minimálně 30 % z celkové dlužné částky vůči věřitelům. Na nižším podílu je však možné se s nezajištěnými věřiteli dohodnout. Po ukončení insolvenčního řízení je dlužník z insolvenčního rejstříku vymazán³⁹.

3.3 Dílčí závěr

Nezbytnou podmínkou pro to, jak se vypořádat se zadlužením, je v první řadě uvědomění si závažnosti samotné situace ze strany dlužníka a jeho ochota tuto situaci změnit k lepšímu. Bez ohledu na to, jak závažná je situace dlužníka, lze využít tzv. dluhového poradenství. Lidé obecně nemají dostatečné znalosti o možných způsobech a strategiích, za pomoci kterých se lze se zadlužením vypořádat. Pro tyto účely jsou zřizovány občanské poradny, v nichž odborníci individuálně radí dlužníkům při řešení jejich finančních závazků. Jejich pomoc je však pouze v podobě poskytování rad. Samotné jednání s věřiteli při řešení dluhové situace je

---

³⁸ SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana, *Dluhová problematika: Informační brožura*, 2008, s. 53 – 55.

³⁹ SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana, *Dluhová problematika: Informační brožura*, 2008, s. 55.

zcela v kompetenci dlužníka. Dalším zákonným způsobem, jak se vypořádat se zadlužením, je vyhlášení osobního bankrotu na základě podání a následného schválení insolvenčního návrhu. Pro většinu českých občanů je však tento způsob, jak se vypořádat s dluhy, složitý, odborně a administrativně náročný a nedosažitelný – např. pro sociálně vyloučené jedince.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce na téma „Dopady zadlužování na současnou populaci“ je rozdělena do dvou částí. První část se zabývá zjištěním zadluženosti českých domácností ve vybraném regionu (na Vyškovsku). Druhá část je založena na provedení kvantitativního výzkumného šetření dotazníkovou metodou.

4 EPIRICKÝ VÝZKUM

Funkcí empirického výzkumu je ověřovat pravdivost domněnek a hypotéz, které jsou výsledkem teoretického myšlení.

4.1 Prostředí výzkumu

Pro posouzení míry zadluženosti ve vybraném regionu (tedy na Vyškovsku) je nutno vycházet z dostupných statistických údajů týkajících se zadluženosti v rámci celého území České republiky a jejích krajů. Vývoj zadluženosti v jednotlivých krajích České republiky v letech 2010 až 2013 je uveden v tabulce 7 a znázorněn v grafu 7 níže. Zjevný je rostoucí trend zadluženosti českých domácností v jednotlivých krajích. Největší míra zadluženosti je zaznamenávána v Ústeckém a Karlovarském kraji. Naopak nejnižší zadluženost vykazuje kraj Zlínský a Vysočina. V našem případě je potřeba věnovat pozornost kraji Jihomoravskému, do kterého patří kromě regionu Brno (město a venkov), Blansko, Znojemsko, Břeclavsko a Hodonínsko, také region Vyškovsko. Průměrná zadluženost v Jihomoravském kraji dosahuje 6,4 %. Průměrná míra zadluženosti v krajích České republiky se zaměřením na kraj Jihomoravský a region Vyškovsko je zobrazena na obrázku 1 dále. Region Vyškovsko vykazuje z oblastí Jihomoravského kraje nejnižší zadluženost (5,48 %). Naproti tomu nejvyšší zadluženost je v Brně (město) – 8,16 %. V porovnání průměrné zadluženosti Vyškavska (5,48 %) s průměrnou zadlužeností v rámci celé České republiky (8,1 %) je zadluženost domácností v tomto regionu nižší o 2,62 %. Počet obyvatel je v okrese Vyškov ve srovnání s ostatními okresy Jihomoravského kraje nejnižší. Hospodářství v okrese vždy mělo průmyslově – zemědělský charakter. V průmyslu podle údajů ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011 pracovalo 28,9 % zaměstnaných obyvatel, v zemědělství to bylo 2,9 % a ve stavebnictví 8,8 % zaměstnaných..

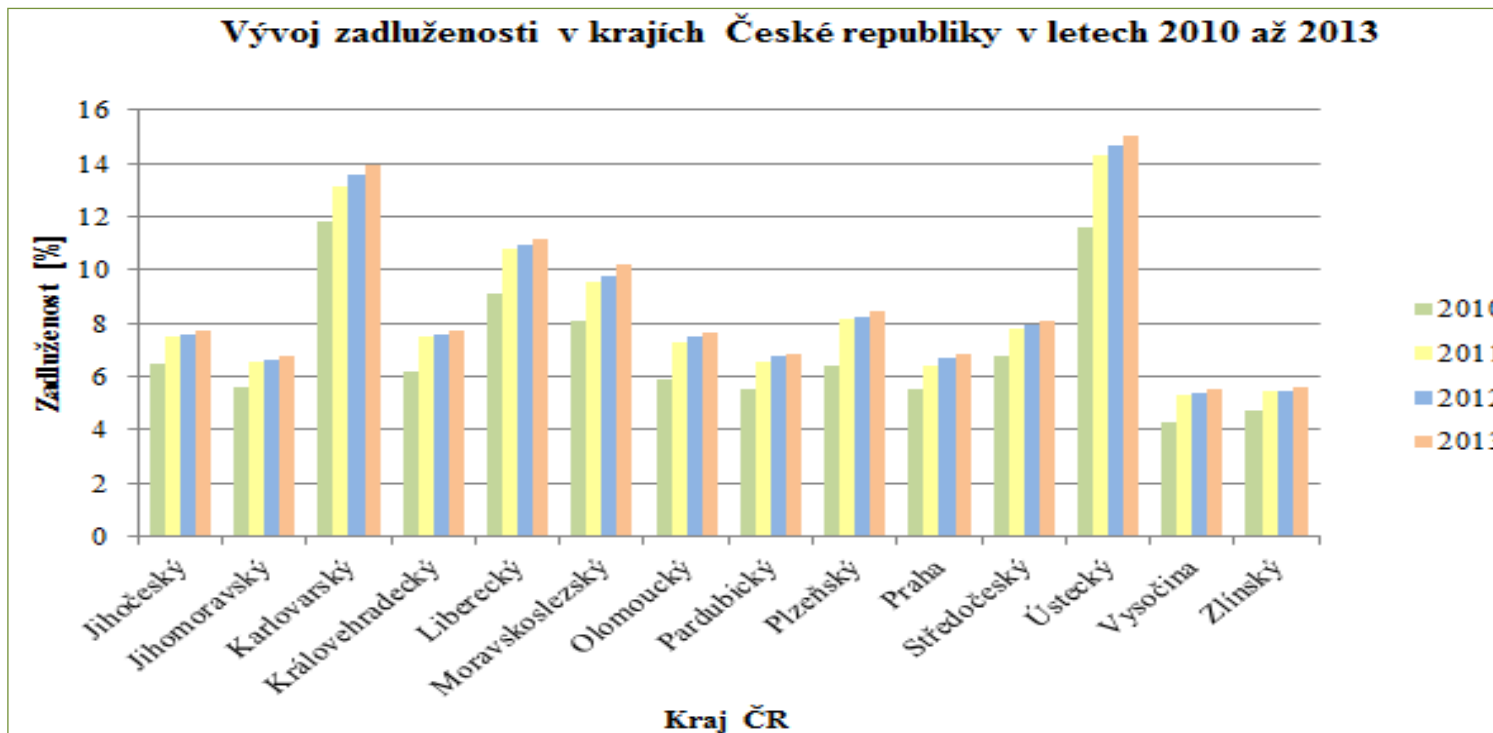
Tabulka 7: Vývoj zadluženosti v krajích České republiky v letech 2010 až 2013 ⁴⁰

Kraj ČR	Zadluženost v daném roce [%]			
	2010	2011	2012	2013
Jihočeský	6,5	7,47	7,59	7,75
Jihomoravský	5,6	6,58	6,64	6,75
Karlovarský	11,8	13,17	13,57	13,92
Královehradecký	6,2	7,47	7,57	7,75
Liberecký	9,1	10,77	10,97	11,17
Moravskoslezský	8,1	9,59	9,79	10,2
Olomoucký	5,9	7,27	7,47	7,64
Pardubický	5,5	6,58	6,74	6,87
Plzeňský	6,4	8,13	8,27	8,44
Praha	5,5	6,41	6,72	6,87
Středočeský	6,8	7,78	7,93	8,07
Ústecký	11,6	14,3	14,65	15,02
Vysočina	4,3	5,31	5,4	5,54
Zlínský	4,7	5,45	5,48	5,57
Celkem	7	8,3	8,5	8,7

Zdroj: vlastní zpracování SOLUS: *Zájmové sdružení právnických osob* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/>.

⁴⁰ SOLUS: *Zájmové sdružení právnických osob* [online], 2014.

Graf 7: Vývoj zadluženosti v krajích České republiky v letech 2010 až 2013 ⁴¹

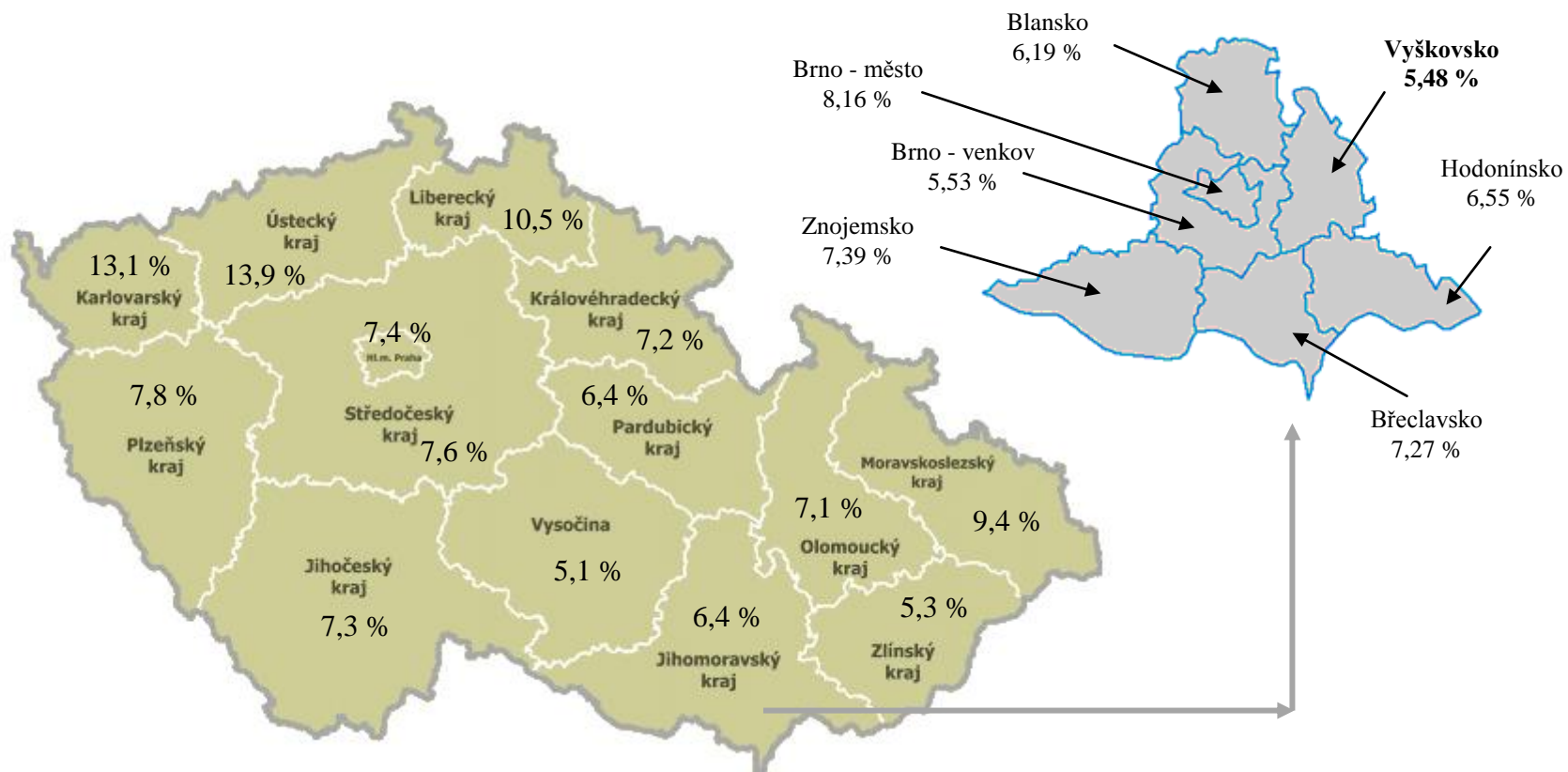

Zdroj: vlastní zpracování SOLUS: *Zájmové sdružení právníků osob* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/>.

⁴¹ SOLUS: *Zájmové sdružení právníků osob* [online], 2014.

Obrázek 1: Průměrná míra zadluženosti v krajích České republiky se zaměřením na kraj Jihomoravský a region Vyškovsko⁴²

Zdroj: vlastní zpracování SOLUS: *Zájmové sdružení právnických osob* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/>

⁴² SOLUS: *Zájmové sdružení právnických osob* [online], 2014.

4.2 Cíl a použitá metoda výzkumu

Jak již bylo zmíněno výše, praktická část bakalářské práce je založena na realizaci výzkumného šetření. Při samotném zpracování výzkumu se postupovalo dle následujících hlavních kroků:

- definování hlavního cíle výzkumu a jeho dílčích cílů,
- stanovení výzkumných hypotéz,
- charakteristika metodiky výzkumu zahrnující:
  - popis metody výzkumu,
  - popis výzkumného prostředí a výzkumného souboru,
  - popis realizace a průběhu výzkumu,
  - analýzu a zpracování výzkumných dat,
- interpretace výsledků výzkumu,
- ověření výzkumných hypotéz,
- zhodnocení výzkumu.

Primárním cílem výzkumu je zjištění specifik hospodaření českých domácností na Vyškovsku se zaměřením na zjištění zkušeností, znalostí, názorů a postojů účastníků výzkumu s využíváním nejrůznějších půjček. Tohoto hlavního cíle výzkumu bude dosaženo prostřednictvím níže uvedených dílčích cílů:

- zjištění specifik hospodaření českých domácností na Vyškovsku,
- zjištění dřívějších a současných zkušeností účastníků výzkumu s využívání půjček,
- zjištění znalostí o důsledcích zadluženosti / nesplácení půjček ze strany účastníků výzkumu,
- zjištění názorů a postojů na zadluženost a finanční gramotnost domácností v České republice.

4.2.1 Výzkumné hypotézy

Na základě definování primárního cíle výzkumu a jeho dílčích cílů jsou stanoveny celkem čtyři výzkumné hypotézy:

- Hypotéza č. 1 – Účastníci výzkumu si nevytváří žádnou finanční rezervu, kterou by v případě potřeby mohli využít.
- Hypotéza č. 2 – Většina účastníků výzkumu již v minulosti využila a v současné době také využívá nějaké půjčky.
- Hypotéza č. 3 – Zadlužení působí problémy převážně účastníkům výzkumu, u nichž celkový měsíční příjem v domácnosti činí méně než 20 000 Kč.
- Hypotéza č. 4 – Účastníci výzkumu, kterým zadlužování působí nějaké problémy, mají obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti.

4.2.2 Metoda výzkumu

Pro účely realizace a zpracování výzkumu v rámci praktické části předkládané bakalářské práce byla vybrána nepřímá kvantitativní dotazníková metoda. Tato metoda byla vybrána na základě snahy o získání většího množství potřebných informací o zkoumané problematice (tedy zadlužování českých domácností na Vyškovsku), které by přispěly k naplnění primárního cíle výzkumu a jeho dílčích cílů, včetně ověření výzkumných hypotéz. Metoda dotazníku (tj. dotazník) představuje soubor předem připravených písemně formulovaných otázek. Výhoda této metody spočívá především v možnosti získání velkého množství potřebných informací od velkého počtu respondentů, což je z pohledu realizace tohoto výzkumu důležitou podmínkou. Dotazník pojmenovaný „Zadluženost domácností a její důsledky“ vlastní tvorby byl vytvořen pouze pro zpracování výzkumu v rámci praktické části této bakalářské práce. Jeho zaměření koresponduje s primárním cílem výzkumu a jeho dílčími cíli. Dotazník je součástí přílohy č. 1 předkládané bakalářské práce. Dotazník je strukturovaného nestandardizovaného charakteru obsahovat celkem 26 otázek. Mezi základní druhy otázek, jež byly v dotazníku použity, patřily:

- otázky uzavřené:

U otázek uzavřených měli účastníci výzkumu možnost výběru odpovědi z jedné nebo z několika nabízených variant. Dotazník obsahoval celkem 24 uzavřených otázek. Jednalo se o otázky č. 1 až 18, otázku č. 20 a otázky č. 22 až 26. Otázky uzavřené lze dále rozdělit následujícím způsobem:

- otázky dichotomické – účastníci výzkumu měli možnost výběru pouze jedné ze dvou možností „ano“ / „ne“, v dotazníku bylo celkem 5 otázek dichotomických, jednalo se o otázky č. 12, 14, 18, 20 a 22,
- otázky trichotomické – účastníci výzkumu měli možnost výběru pouze jedné ze tří nabízených možností „ano“ / „ne“ / „nevím“, v dotazníku se nacházela jedna taková otázka (konkrétně otázka č. 23),
- otázky polytomické, výběrové – účastníci výzkumu měli možnost výběru pouze jedné varianty z několika nabízených možností, dotazník obsahoval celkem 15 polytomických výběrových otázek, k těmto otázkám patřily otázky č. 1 až 17 a otázky č. 24 až 26,
- otázky polytomické, výčtové – účastníci výzkumu měli možnost výběru několika možností odpovědi z více nabízených variant, dotazník obsahoval 3 otázky tohoto typu – tj. otázka č. 13, 15 a 16.

- otázky polouzavřené / polootevřené:

U polouzavřených / polootevřených otázek vybírali účastníci výzkumu pouze jednu odpověď z několika nabízených variant, přičemž vybranou odpověď měli možnost obohatit o své vlastní vyjádření. V dotazníku byla pouze jedna otázka polouzavřeného / polootevřeného typu – otázka č. 21.

- otázky otevřené:

U otevřených otázek měli účastníci výzkumu možnost volné tvorby odpovědi. Dotazník obsahoval jednu otázku otevřenou. Jednalo se o otázku č. 19.

Dotazník byl rozdělen na dvě části. První část dotazníku byla zaměřena na zjištění obecných demografických údajů o účastnících výzkumu. Tato část dotazníku zjišťovala pohlaví účastníků výzkumu, jejich věk, nejvyšší dosažené vzdělání, rodinný stav a socioekonomické postavení. Jednalo se o 5 následujících dotazníkových otázek:

1. Jste?
2. Jaký je Váš věk?
3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
4. Jaký je Váš rodinný stav?
5. V současné době jste?

Informace o obecných demografických údajích účastníků výzkumu jsou součástí podkapitoly 5.3.2 této bakalářské práce. Druhá část dotazníku se vztahovala přímo ke zkoumané problematice. Byla tedy zaměřena na zjištění specifík hospodaření českých domácností na Vyškovsku, včetně zjištění zkušeností, znalostí, názorů a postojů účastníků výzkumu s využíváním nejrůznějších půjček. Jednalo se o těchto 21 otázek:

6. Kolik činí Váš celkový měsíční příjem v domácnosti?
7. Vycházíte s měsíčním příjmem Vaší domácnosti?
8. Jak byste ohodnotil/a životní úroveň Vaší domácnosti?
9. Platíte své účty včas?
10. Vytváříte si nějakou finanční rezervu, kterou byste v případě potřeby (např. ztráty zaměstnání) mohl/a využít?
11. Po jak dlouhou dobu byste byl/a schopen/schopna pokrýt náklady Vaší domácnosti po ztrátě měsíčního příjmu?
12. Využil/a jste již někdy možnosti půjčit si peníze?
13. O jaký druh půjčky se jednalo?
14. Splácíte v současné době nějakou půjčku?
15. Jaký druh půjčky v současné době splácíte?
16. Od koho jste si peníze půjčil/a?
17. Jak vysokou částku z Vašeho měsíčního příjmu domácnosti splácíte?
18. Působí Vám zadlužení nějaké problémy?
19. Jaké problémy Vám zadlužení působí?
20. Máte obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti?

21. Víte, co všechno se může stát v případě, že nebudete řádně splácet své půjčky?
22. Znáte ze svého blízkého okolí někoho, kdo v minulosti již využil nebo v současné době využívá nějaké půjčky?
23. Myslíte si, že je problematika zadlužování českých domácností v současné době aktuální?
24. Jak velký podíl domácnosti je dle Vašeho názoru zadlužen?
25. Na co si podle Vás lidé v České republice půjčují peníze nejčastěji?
26. Jak byste ohodnotil/a finanční gramotnost české populace?

4.2.3 Realizace a průběh výzkumu

Výzkum probíhal po dobu 5 měsíců, a to v měsíci listopadu a prosinci roku 2013 a dále v měsíci lednu, únoru a březnu roku 2014. Z mého blízkého okolí bylo osloveno celkem 30 osob z řad členů mé rodiny, kamarádů, známých a přátel. Tito lidé byli dále požádáni, aby oslovili alespoň jednoho ze svých členů rodiny, kamarádů, známých a přátel, kteří by byli ochotni zúčastnit se tohoto výzkumného šetření. Výzkumný soubor byl tak tvořen dvěma skupinami. V případě členů mé rodiny, kamarádů známých a přátel z mého bezprostředního okolí probíhala distribuce dotazníků osobně. Ostatním (tedy členům rodiny, kamarádům, známým a přátelům mých blízkých) byly dotazníky rozeslány elektronicky (formou e-mailů). Celkem bylo osobně rozdáno a elektronicky rozesláno celkem 60 dotazníků (100 %) – 30 dotazníků (50 %) bylo určeno osobám z mého blízkého okolí a dalších 30 dotazníků (50 %) bylo určeno členům rodiny, kamarádům, známým a přátelům mých blízkých. Celková návratnost dotazníků byla 90 % (tj. 54 dotazníků). V rámci osobní distribuce dotazníků byla návratnost 93,33 % (tj. 28 dotazníků). Elektronickým dotazováním byla návratnost 86,67 % (tj. 26 dotazníků).

4.3. Získaná data

Výzkumným prostředím byly české domácnosti z Vyškovska, z nichž pocházeli účastníci výzkumu. Ve všech případech se jednalo o jedince z mého blízkého okolí, a to

bez ohledu na jejich pohlaví, věk, výši dosaženého vzdělání, rodinný stav a socioekonomické postavení. Výzkumný soubor sestával z 54 účastníků výzkumu. Specifikace výzkumného souboru jsou uvedeny níže.

Otázka č. 1 - Jste?

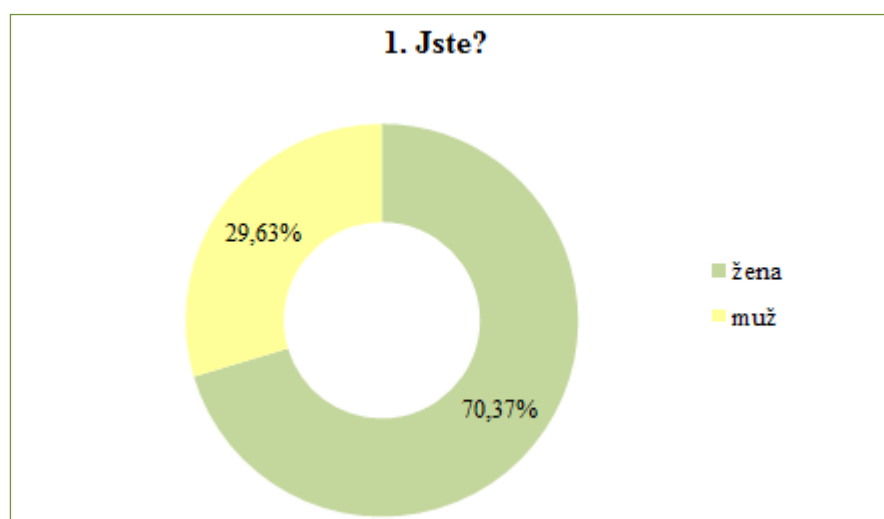
Úkolem otázky č. 1 bylo zjištění pohlaví účastníků výzkumu. Z celkového počtu 54 účastníků výzkumu (100 %) bylo 38 dotazovaných (70,37 %) ženského pohlaví a 16 respondentů (29,63 %) pohlaví mužského. Jednotlivé odpovědi účastníků výzkumu na tuto otázku jsou uvedeny v tabulce 8 a graficky znázorněny v grafu 9 níže.

Tabulka 8: Pohlaví účastníků výzkumu

1. Jste?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
žena	38	70,37
muž	16	29,63

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 8: Pohlaví účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2 - Jaký je Váš věk?

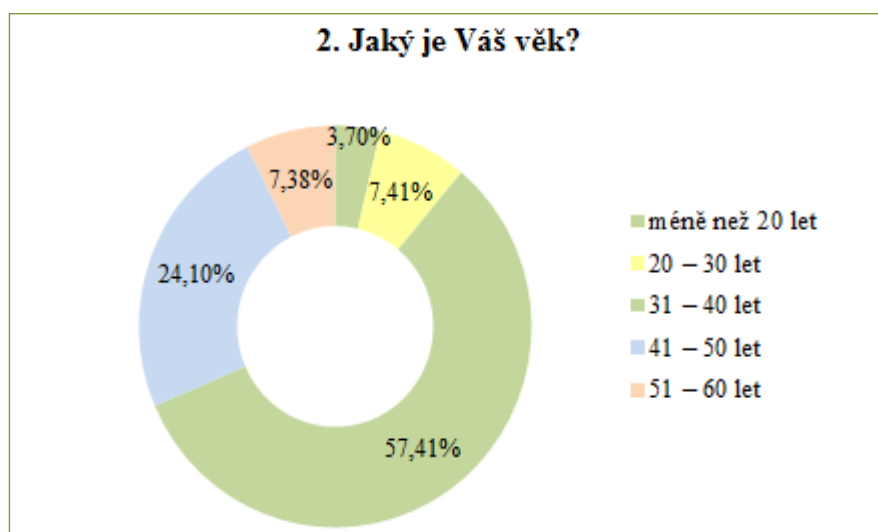
Otázka č. 2 zjišťovala věkové rozložení účastníků výzkumu. Větší polovina dotazovaných (31 respondentů – 57,41 %) byla ve věku od 31 do 40 let. 13 účastníků výzkumu (24,1 %) patřilo do věkové kategorie od 41 do 50 let. 4 respondenti (7,41 %) měli 20 až 30 let. 4 dotazovaní (7,38 %) byli ve věku od 51 do 60 let. 2 účastníci výzkumu (3,7 %) byli mladší 20 let. K této otázce se vztahuje tabulka 9 a graf 10 dále.

Tabulka 9: Věkové rozložení účastníků výzkumu

2. Jaký je Váš věk?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
méně než 20 let	2	3,7
20 – 30 let	4	7,41
31 – 40 let	31	57,41
41 – 50 let	13	24,1
51 – 60 let	4	7,38
více než 60 let	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 9: Věkové rozložení účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3 - Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

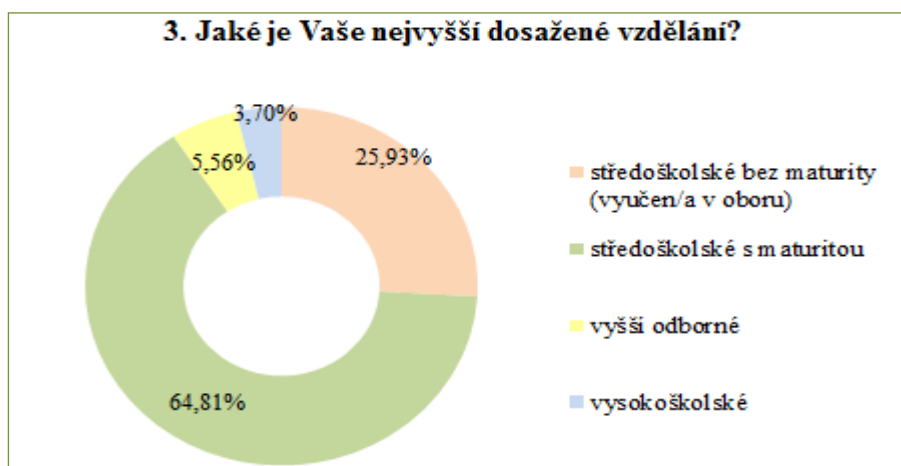
Cílem otázky č. 3 bylo zjištění nejvyššího dosaženého vzdělání účastníků výzkumu. Nejvíce dotazovaných (35 respondentů – 64,81 %) mělo středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou. 14 účastníků výzkumu (25,93 %) bylo středoškolsky vzdělaných bez maturity (jednalo se tedy o respondenty, kteří byli vyučeni v příslušném oboru). 3 dotazovaní (5,56 %) měli vystudovanou vyšší odbornou školu. 2 účastníci výzkumu (3,7 %) úspěšně absolvovali vysokou školu. Tyto údaje jsou uvedeny v tabulce 10 a v grafu 11.

Tabulka 10: Nejvyšší dosažené vzdělání účastníků výzkumu

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
základní	-	-
středoškolské bez maturity (vyučen/a v oboru)	14	25,93
středoškolské s maturitou	35	64,81
vyšší odborné	3	5,56
vysokoškolské	2	3,7

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 10: Nejvyšší dosažené vzdělání účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4 - Jaký je Váš rodinný stav?

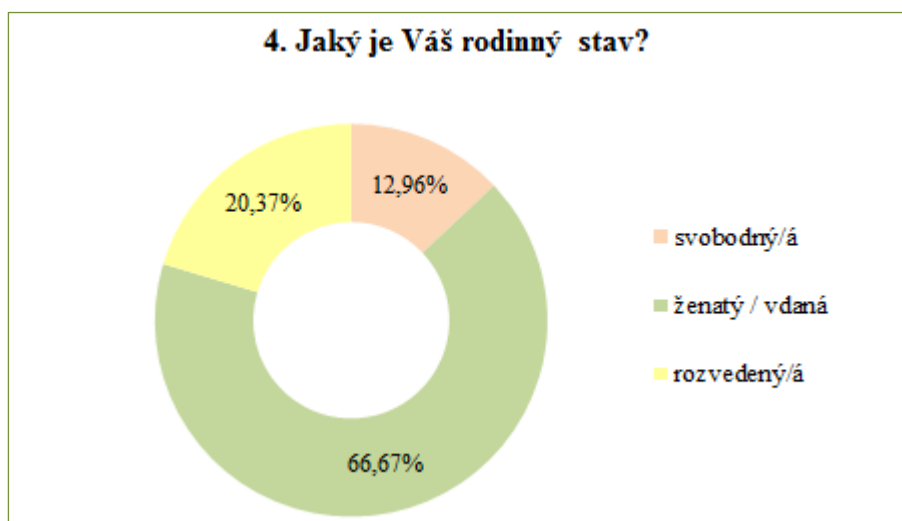
Otázka č. 4 (viz tabulka 11 a graf 12 níže) zjišťovala rodinný stav účastníků výzkumu. 36 respondentů (66,67 %) bylo ženatých / vdaných. 11 dotazovaných (20,37 %) bylo rozvedených. 7 účastníků výzkumu (12,96 %) bylo stále ještě svobodných.

Tabulka 11: Rodinný stav účastníků výzkumu

4. Jaký je Váš rodinný stav?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
svobodný/á	7	12,96
ženatý / vdaná	36	66,67
rozvedený/á	11	20,37
vdovec / vdova	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 11: Rodinný stav účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5 - V současné době jste?

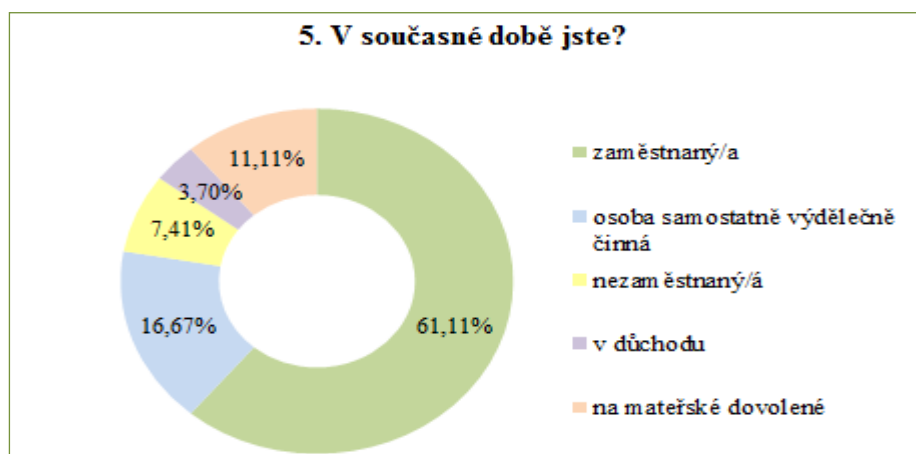
Úkolem otázky č. 5 bylo zjištění socioekonomického postavení účastníků výzkumu. Největší počet dotazovaných (33 respondentů – 61,11 %) bylo zaměstnáno. 9 účastníků výzkumu (16,67 %) podnikalo (tzn., že se jednalo o osoby samostatně výdělečně činné). 6 dotazovaných / žen (11,11 %) bylo na mateřské dovolené. 4 respondenti (7,41 %) byli nezaměstnaní. 2 účastníci výzkumu (3,7 %) byli již v penzi. Těmito zjištěným informacím odpovídá tabulka 12 a graf 13.

Tabulka 12: Socioekonomické postavení účastníků výzkumu

5. V současné době jste?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
zaměstnaný/a	33	61,11
osoba samostatně výdělečně činná	9	16,67
nezaměstnaný/á	4	7,41
v důchodu	2	3,7
na mateřské dovolené	6	11,11
jiné	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 12: Socioekonomické postavení účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 6 - Kolik činí Váš celkový měsíční příjem v domácnosti?

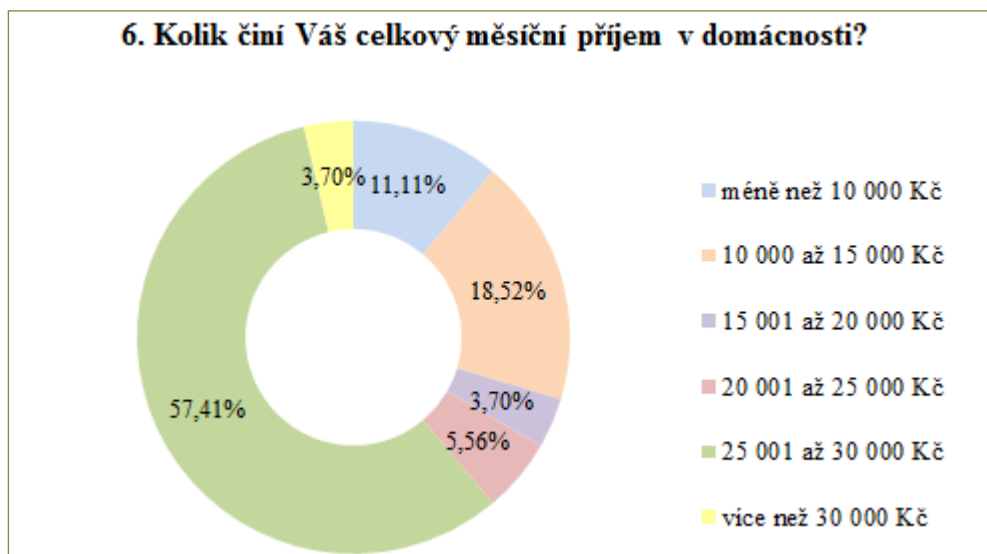
Úkolem otázky č. 6 bylo zjištění celkového měsíčního příjmu v domácnosti účastníků výzkumu – viz tabulka 13 a graf 14 níže. Celkový měsíční příjem v domácnosti větší poloviny dotazovaných (31 respondentů – 57,41 %) činil od 25 001 Kč do 30 000 Kč. 10 účastníků výzkumu (18,52 %) v dotazníku uvedlo, že celkový měsíční příjem jejich domácnosti je 10 000 až 15 000 Kč. Celkový měsíční příjem v domácnosti 6 dotazovaných (11,11 %) je nižší než 10 000 Kč. 3 respondenti (5,56 %) pobírají na domácnost 20 001 až 25 000 Kč měsíčně. Celkový měsíční příjem v domácnosti 2 dotazovaných (3,7 %) je 15 001 až 20 000 Kč. Domácnosti dalších 2 respondentů (3,7 %) pobírají více než 30 000 Kč za měsíc.

Tabulka 13: Celkový měsíční příjem v domácnosti účastníků výzkumu

6. Kolik činí Váš celkový měsíční příjem v domácnosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
méně než 10 000 Kč	6	11,11
10 000 až 15 000 Kč	10	18,52
15 001 až 20 000 Kč	2	3,7
20 001 až 25 000 Kč	3	5,56
25 001 až 30 000 Kč	31	57,41
více než 30 000 Kč	2	3,7

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 13: Celkový měsíční příjem v domácnosti účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 7 - Vycházíte s měsíčním příjmem Vaší domácnosti?

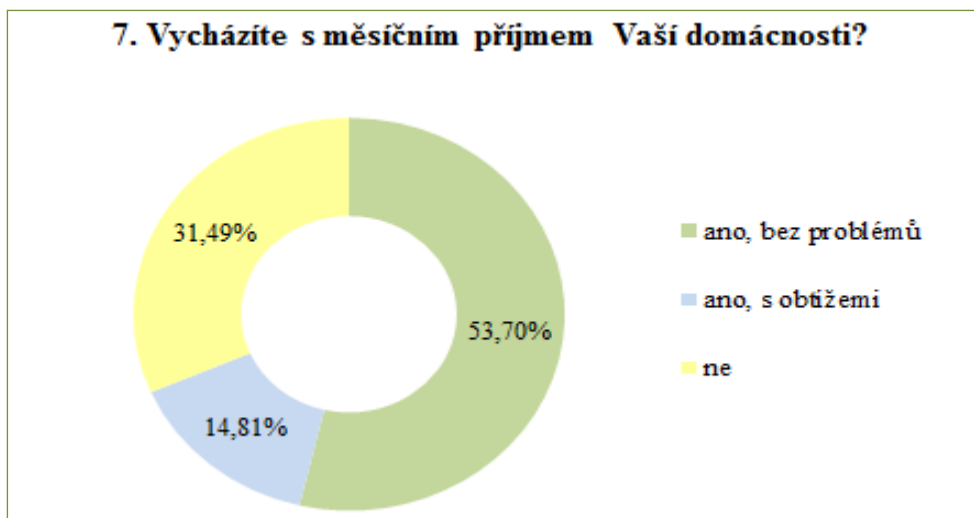
Otázka č. 7 zjišťovala, zda účastníci výzkumu vycházejí s měsíčním příjmem jejich domácnosti. Větší polovina respondentů (29 dotazovaných – 53,7 %) vychází z měsíčního příjmu domácnosti zcela bez problémů. 17 účastníků výzkumu (31,49 %) v dotazníku přiznalo, že s měsíčním příjmem domácnosti nevychází. 8 dotazovaných (14,81 %) vychází s měsíčním příjmem domácnosti jen s obtížemi. K těmto údajům se vztahuje tabulka 14 a graf 15 dále.

Tabulka 14: Dostatečnost měsíčního příjmu v domácnosti účastníků výzkumu

7. Vycházíte s měsíčním příjmem Vaší domácnosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano, bez problémů	29	53,7
ano, s obtížemi	8	14,81
ne	17	31,49

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 14: Dostatečnost měsíčního příjmu v domácnosti účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 8 - Jak byste ohodnotil/a životní úroveň Vaší domácnosti?

Úkolem otázky č. 8 bylo zjištění hodnocení životní úrovně svých domácností ze strany účastníků výzkumu. Z celkového počtu 54 účastníků výzkumu (100 %) je 25 dotazovaných (46,3 %) nadměru spokojeno s životní úrovní své domácnosti. 14 respondentů (25,93 %) je se životní úrovní své domácnosti spíše spokojeno. 9 účastníků výzkumu (16,67 %) v dotazníku vyjádřilo spíše nespokojenost s životní úrovní své domácnosti. 6 respondentů (11,1 %) přiznalo, že nejsou vůbec spokojeni s životní úrovní své domácnosti. Jednotlivé odpovědi účastníků výzkumu v absolutních a relativních četnostech jsou uvedeny v následující tabulce 15 a graficky znázorněny v grafu 16 dále.

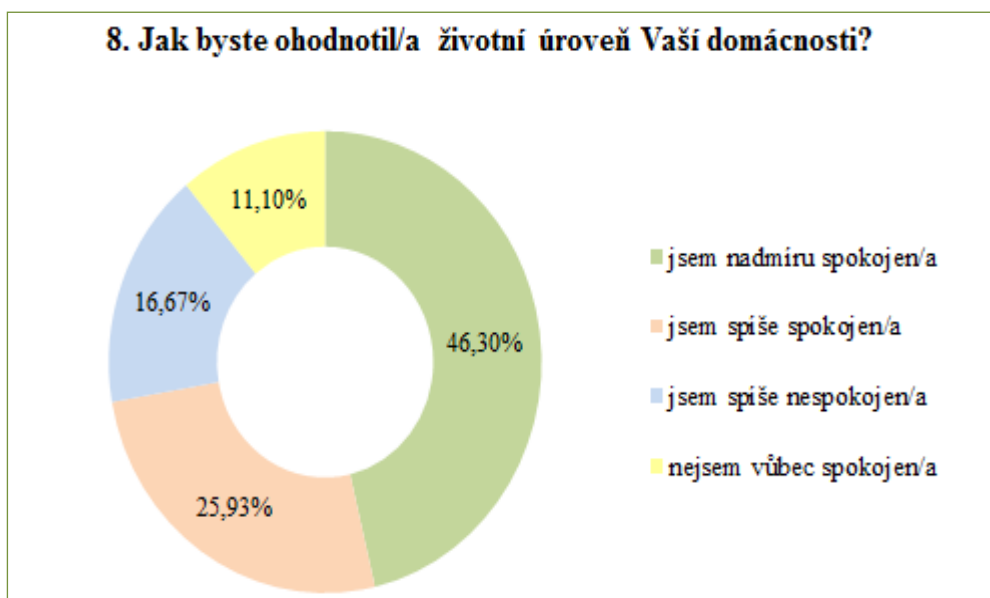
Tabulka 15: Hodnocení životní úrovně svých domácností ze strany účastníků výzkumu

8. Jak byste ohodnotil/a životní úroveň Vaší domácnosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
jsem nadměru spokojen/a	25	46,3

jsem spíše spokojen/a	14	25,93
jsem spíše nespokojen/a	9	16,67
nejsem vůbec spokojen/a	6	11,1

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 15: Hodnocení životní úrovně svých domácností ze strany účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 9 - Platíte své účty včas?

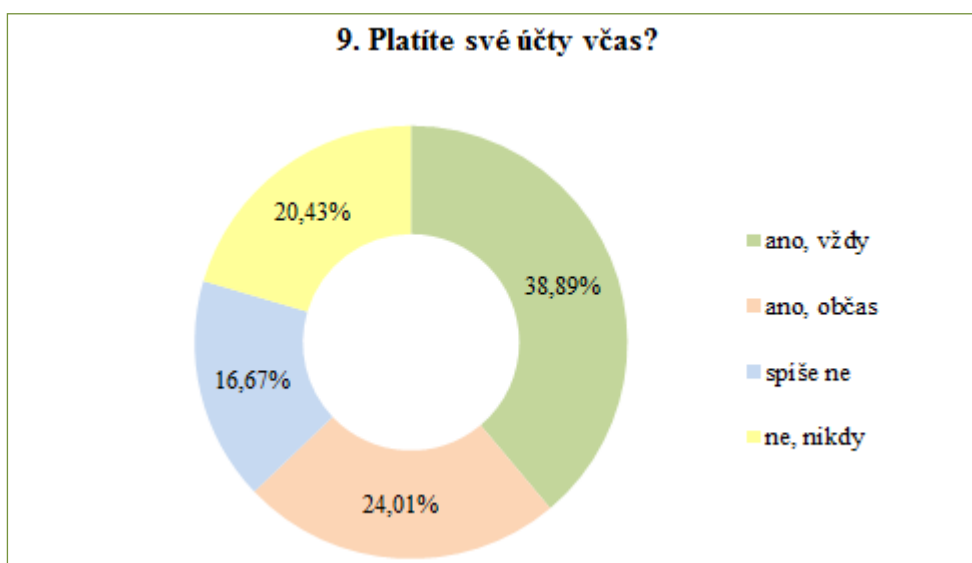
Otázka č. 9 zjišťovala, zda účastníci výzkumu platí své účty včas. 21 dotazovaných (38,89 %) platí své účty včas za každých okolností (tedy vždy). 13 respondentů (24,01 %) platí své účty včas pouze občasně. 11 účastníků výzkumu (20,43 %) v dotazníku přiznalo, že své účty neplatí nikdy včas. 9 respondentů (16,67 %) své účty spíše neplatí včas. Tyto skutečnosti jsou dále uvedeny v tabulce 16 a v grafu 17.

Tabulka 16: Včasné placení účtů ze strany účastníků výzkumu

9. Platíte své účty včas?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano, vždy	21	38,89
ano, občas	13	24,01
spíše ne	9	16,67
ne, nikdy	11	20,43

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 16: Včasné placení účtů ze strany účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 10 - Vytváříte si nějakou finanční rezervu, kterou byste v případě potřeby (např. ztráty zaměstnání) mohli/a využít?

Úkolem otázky č. 10 bylo zjištění, zda si účastníci výzkumu vytváří nějakou finanční rezervu, kterou by v případě potřeby (např. ztráty zaměstnání) mohli využít. Z celkového počtu 54 účastníků výzkumu (100 %) si větší polovina dotazovaných (31 respondentů – 57,41 %) vytváří jistou finanční rezervu. Naproti tomu 23 účastníků vý-

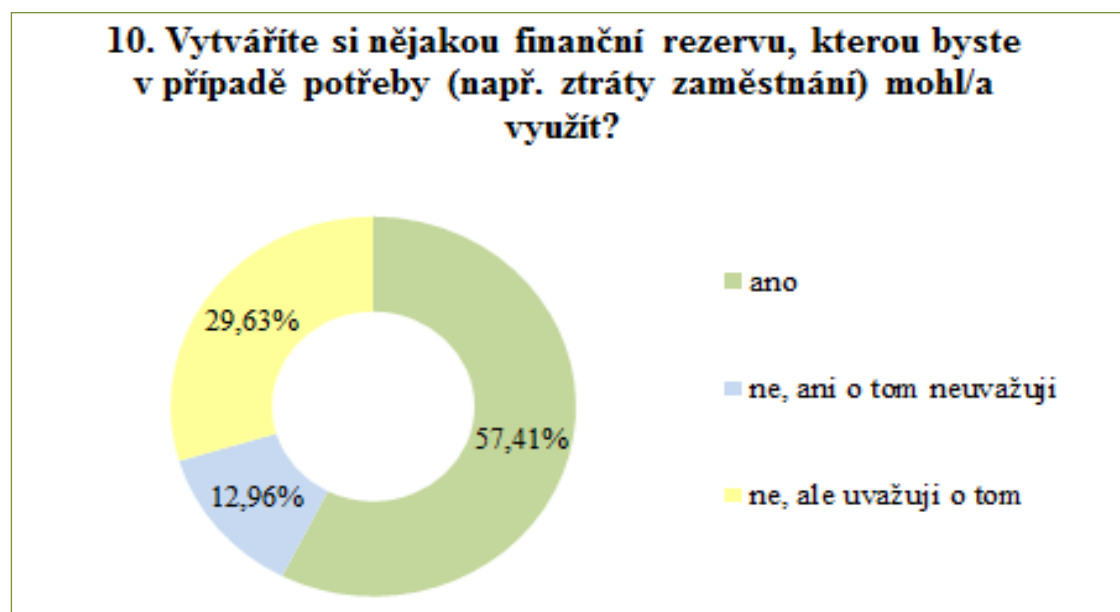
zkumu (42,59 %) si nevytváří pro případnou potřebu žádnou finanční rezervu – 7 respondentů (12,96 %) o tvorbě určité finanční rezervy ani neuvažuje a 16 dotazovaných (29,63 %) tuto možnost již zvažuje. K těmto zjištěným údajům se vztahuje tabulka 17 a graf 18 níže.

Tabulka 17: Tvorba finanční rezervy, kterou by účastníci výzkumu mohli v případě potřeby (např. ztráty zaměstnání) využít

10. Vytváříte si nějakou finanční rezervu, kterou byste v případě potřeby (např. ztráty zaměstnání) mohli/a využít?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	31	57,41
ne, ani o tom neuvažuji	7	12,96
ne, ale uvažuji o tom	16	29,63

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 17: Tvorba finanční rezervy, kterou by účastníci výzkumu mohli v případě potřeby (např. ztráty zaměstnání) využít

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 11 - Po jak dlouhou dobu byste byl/a schopen/schopna pokrýt náklady Vaší domácnosti po ztrátě měsíčního příjmu?

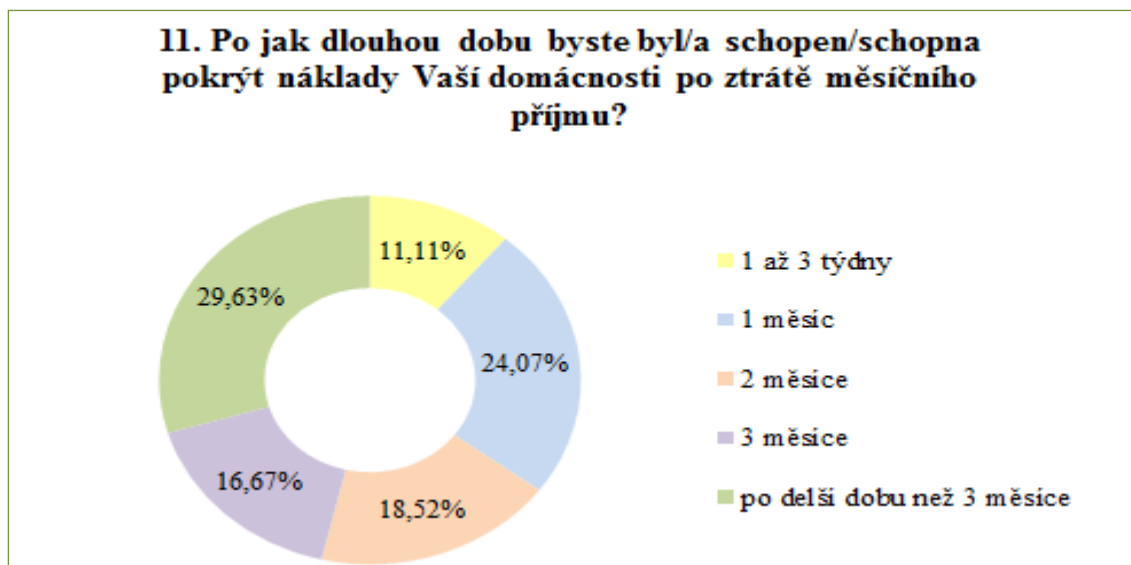
Otázka č. 11 zjišťovala dobu, po kterou by byli účastníci výzkumu schopni pokrýt náklady svých domácností po ztrátě měsíčního příjmu (viz tabulka 18 a graf 19). 16 dotazovaných (29,63 %) by po ztrátě měsíčního příjmu bylo schopno pokrýt náklady své domácnosti po dobu delší než 3 měsíce. 13 respondentů (24,07 %) by náklady své domácnosti bylo po ztrátě měsíčního příjmu schopno pokrýt zhruba po dobu 1 měsíce. 10 účastníků výzkumu (18,52 %) by po ztrátě měsíčního příjmu pokrylo náklady své domácnosti po dobu 2 měsíců. 9 respondentů (16,67 %) by náklady své domácnosti v případě ztráty měsíčního příjmu pokrylo po dobu 3 měsíců. Po nejkratší dobu (tj. 1 až 3 týdny) by náklady své domácnosti po ztrátě měsíčního příjmu bylo schopno pokrýt 6 dotazovaných (11,11 %).

Tabulka 18: Doba, po kterou by byli účastníci výzkumu schopni pokrýt náklady svých domácností po ztrátě měsíčního příjmu

11. Po jak dlouhou dobu byste byl/a schopen/schopna pokrýt náklady Vaší domácnosti po ztrátě měsíčního příjmu?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
1 až 3 týdny	6	11,11
1 měsíc	13	24,07
2 měsíce	10	18,52
3 měsíce	9	16,67
po delší dobu než 3 měsíce	16	29,63

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 18: Doba, po kterou by byli účastníci výzkumu schopni pokrýt náklady svých domácností po ztrátě měsíčního příjmu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 12 - Využil/a jste již někdy možnosti půjčit si peníze?

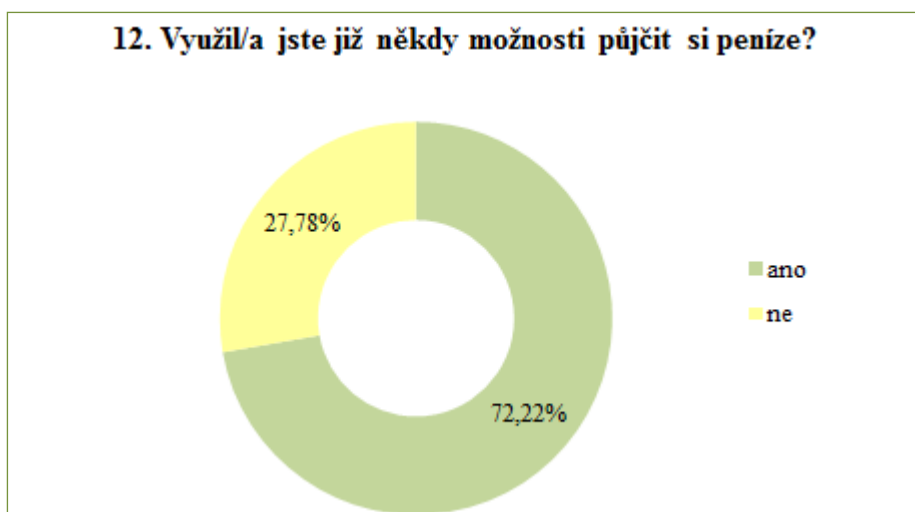
Cílem otázky č. 12 bylo zjištění, zda již účastníci výzkumu v minulosti využili možnosti půjčit si peníze. Z celkového počtu 54 účastníků výzkumu (100 %) již 39 dotazovaných (72,22 %) této možnosti využilo. 15 respondentů (27,78 %) naopak možnosti půjčit si peníze ještě nevyužilo. Těmto údajům odpovídá následující tabulka 19 a graf 20 níže.

Tabulka 19: Dřívější využití možnosti půjčit si peníze

12. Využil/a jste již někdy možnosti půjčit si peníze?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	39	72,22
ne	15	27,78

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 19: Dřívější využití možnosti půjčit si peníze

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 13 - O jaký druh půjčky se jednalo?

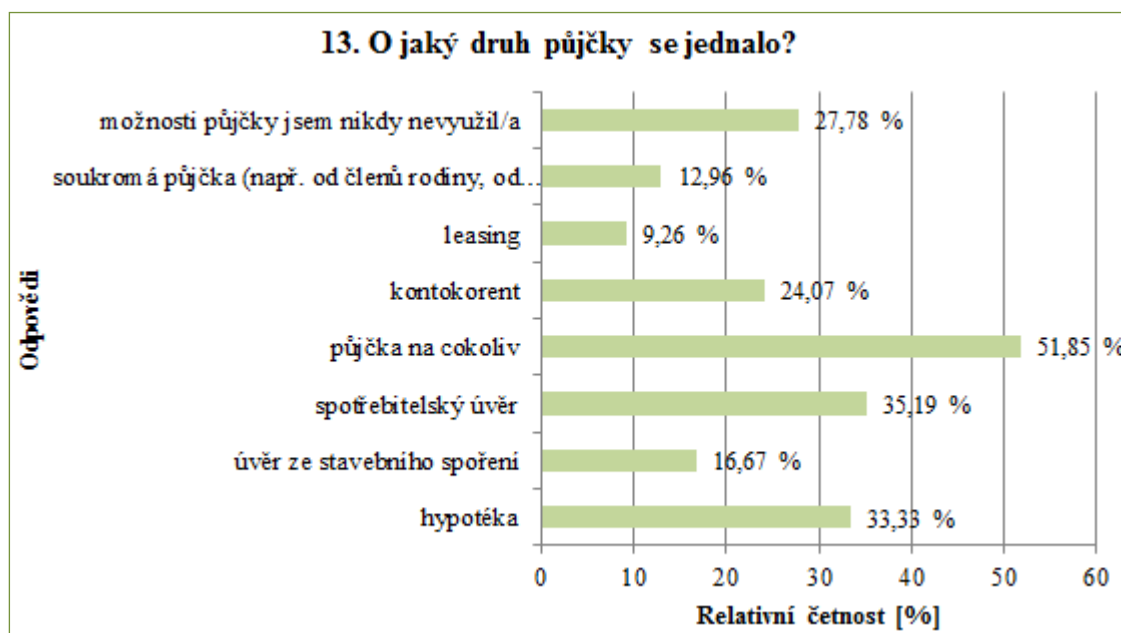
Otázka č. 13 navazovala na předchozí dotazníkovou otázku a zjišťovala druh půjčky, které účastníci výzkumu již v minulosti využili. U této otázky mohli účastníci výzkumu uvést více odpovědí. V největší míře využívali účastníci výzkumu (28 dotazovaných – 51,85 %) tzv. půjčky na cokoliv. 19 respondentů (35,19 %) již v minulosti využili spotřebitelského úvěru. 18 dotazovaných (33,33 %) mělo hypotéku. 15 respondentů (27,78 %) ještě možnosti půjčit si peníze nikdy nevyužilo. 13 účastníků výzkumu (24,07 %) využilo možnosti kontokorentu. 9 respondentů (16,67 %) dříve využilo úvěru ze stavebního spoření. U 7 dotazovaných (12,96 %) se jednalo o půjčku soukromého charakteru (od členů rodiny, od kamarádů, známých či přátel). 5 účastníků výzkumu (9,26 %) si v minulosti vzalo leasing. Všechny tyto údaje jsou dále uvedeny v tabulce 20 a zobrazeny v grafu 21.

Tabulka 20: Druh půjčky, kterou účastníci výzkumu již v minulosti využili

13. O jaký druh půjčky se jednalo?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
hypotéka	18	33,33
úvěr ze stavebního spoření	9	16,67
spotřebitelský úvěr	19	35,19
půjčka na cokoliv	28	51,85
kontokorent	13	24,07
leasing	5	9,26
soukromá půjčka (např. od členů rodiny, od kamarádů, známých, přátel apod.)	7	12,96
možnosti půjčky jsem nikdy nevyužil/a	15	27,78
jiný druh	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 20: Druh půjčky, kterou účastníci výzkumu již v minulosti využili

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 14 - Splácíte v současné době nějakou půjčku?

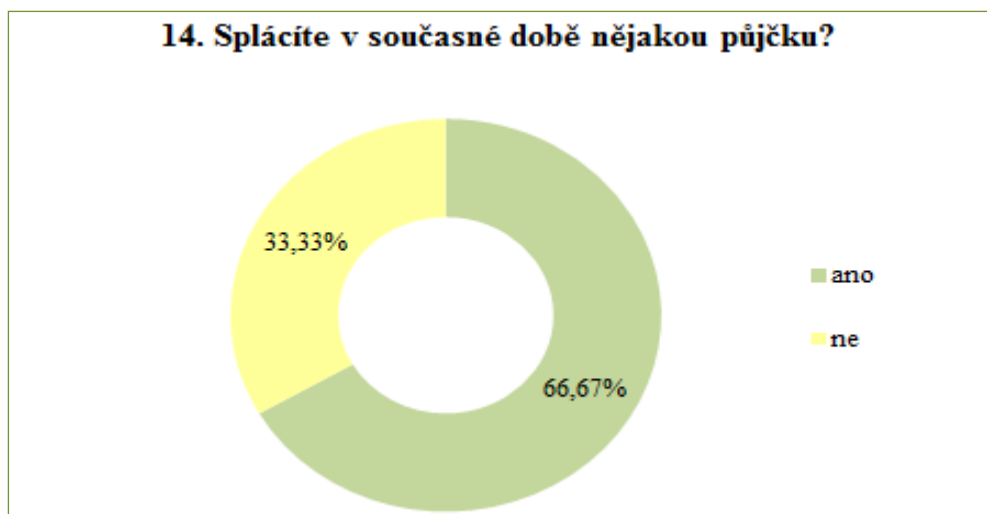
Úkolem otázky č. 14 bylo zjištění, zda účastníci výzkumu v současné době splácí nějakou půjčku. Z celkového počtu 54 účastníků výzkumu (100 %) jich 36 dotazovaných (66,67 %) v dotazníku přiznalo, že v současnosti splácí nějakou půjčku. 18 respondentů (33,33 %) naopak žádnou půjčku v současné době nesplácí. Jednotlivé odpovědi účastníků výzkumu na tuto otázku jsou uvedeny v tabulce 21 a v grafu 22 níže.

Tabulka 21: Splácení půjčky v současné době ze strany účastníků výzkumu

14. Splácíte v současné době nějakou půjčku?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	36	66,67
ne	18	33,33

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 21: Splácení půjčky v současné době ze strany účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 15 - Jaký druh půjčky v současné době splácíte?

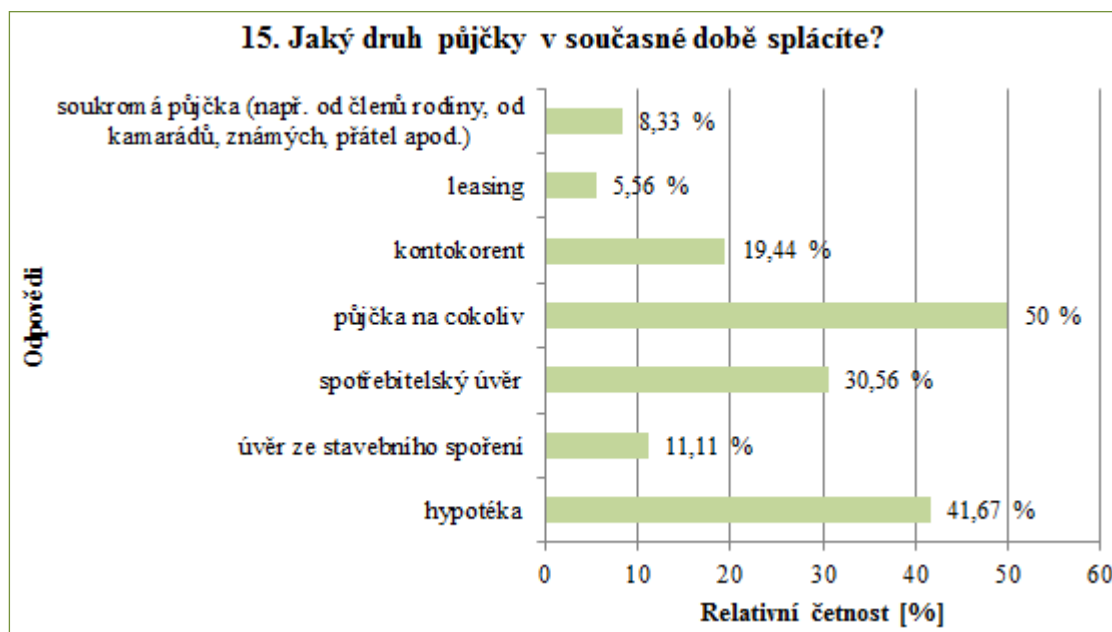
Otázka č. 15 zjišťovala druh půjčky, které účastníci výzkumu v současné době splácí. Tato otázka navazovala na předchozí dotazníkovou otázku (tedy na otázku č. 14). Na tuto otázku měli odpovídat pouze účastníci výzkumu, kteří v současné době splácí nějakou půjčku (tj. 36 respondentů (100 %)). U otázky č. 15 mohli dotazovaní uvést více odpovědí. Polovina dotazovaných (50 %) splácí v současnosti tzv. půjčku na cokoliv. 15 respondentů (41,67 %) splácí hypotéku. 11 účastníků výzkumu (30,56 %) splácí spotřebitelský úvěr. 7 dotazovaných (19,44 %) splácí kontokorent. 4 respondenti (11,11 %) splácí úvěr ze stavebního spoření. 3 účastníci výzkumu (8,33 %) splácí soukromou půjčku (kupříkladu o rodiny, kamarádů, známých nebo přátel). 2 dotazovaní (5,56 %) splácí leasing. Výše uvedené údaje jsou interpretovány v tabulce 22 a zobrazeny v grafu 23.

Tabulka 22: Druh půjčky, kterou účastníci výzkumu v současné době splácejí

15. Jaký druh půjčky v současné době splácíte?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
hypotéka	15	41,67
úvěr ze stavebního spoření	4	11,11
spotřebitelský úvěr	11	30,56
půjčka na cokoliv	18	50
kontokorent	7	19,44
leasing	2	5,56
soukromá půjčka (např. od členů rodiny, od kamarádů, známých, přátel apod.)	3	8,33
jiný druh	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 22: Druh půjčky, kterou účastníci výzkumu v současné době splácejí

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 16 - Od koho jste si peníze půjčil/a?

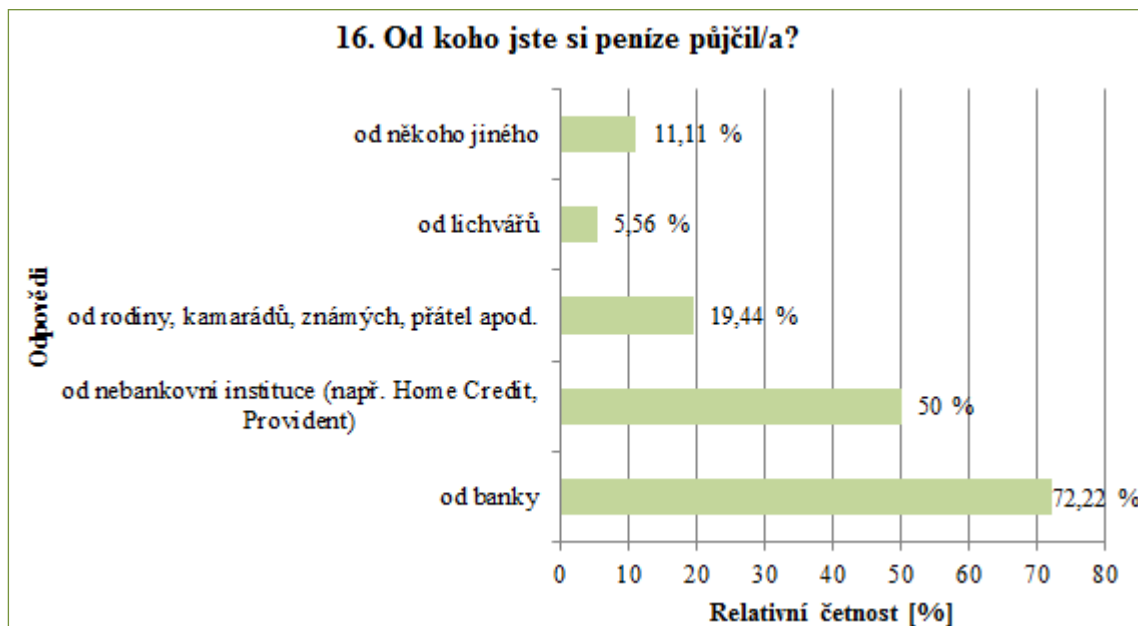
Otázka č. 16 rovněž navazovala na předchozí dotazníkovou otázku. Jejím úkolem bylo zjištění, od koho si peníze půjčili. Na tuto otázku měli odpovídat také pouze účastníci výzkumu, kteří v současné době splácí nějakou půjčku. U této otázky mohli dotazovaní uvést více odpovědí. Z celkového počtu 36 účastníků výzkumu (100 %), kteří v současné době splácí nějakou půjčku, si většina respondentů (26 dotazovaných – 72,22 %) půjčila peníze z banky. Polovina účastníků výzkumu (18 respondentů – 50 %) si peníze půjčila od nebankovních institucí (např. Home Credit, Provident apod.). 7 účastníků výzkumu (19,44 %) si peníze půjčilo od rodiny, kamarádů, známých či přátel. 4 respondenti (11,11 %) v dotazníku uvedli, že si peníze vypůjčili od někoho jiného (konkrétní osobu nebo subjekt však již neuvedli). 2 účastníci výzkumu (5,56 %) si peníze půjčili od lichvářů. K těmto údajům se vztahuje tabulka 23 a graf 24 dále.

Tabulka 23: Osoba / instituce, od nichž si účastníci výzkumu peníze půjčili

16. Od koho jste si peníze půjčil/a?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
od banky	26	72,22
od nebankovní instituce (např. Home Credit, Provident)	18	50
od rodiny, kamarádů, známých, přátel apod.	7	19,44
od lichvářů	2	5,56
od někoho jiného	4	11,11

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 23: Osoba / instituce, od nichž si účastníci výzkumu peníze půjčili

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 17 - Jak vysokou částku z Vašeho měsíčního příjmu domácnosti splácíte?

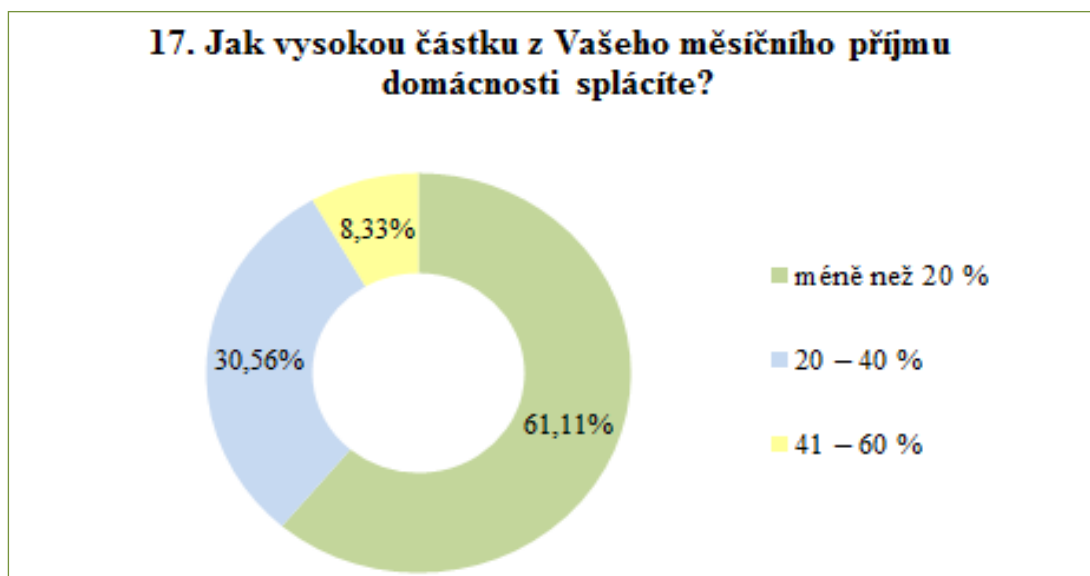
Úkolem otázky č. 17 bylo zjištění výše částky z měsíčního příjmu domácnosti, kterou účastníci výzkumu splácí (viz tabulka 24 a graf 25 níže). Na tuto otázku odpovídali jen účastníci výzkumu, kteří v současnosti splácí nějakou půjčku – tj. 36 dotazovaných (100 %). Z tohoto počtu dotazovaných splácí 22 respondentů (61,11 %) částku, jejíž výše je menší než 20 % z měsíčního příjmu jejich domácnosti. 11 dotazovaných (30,56 %) splácí částku, která se rovná 20 až 40 % z měsíčního příjmu jejich domácnosti. 3 účastníci výzkumu (8,33 %) splácí za půjčky částku ve výši 41 až 60 % z měsíčního příjmu domácnosti.

Tabulka 24: Výše částky z měsíčního příjmu domácnosti, kterou účastníci výzkumu splácí

17. Jak vysokou částku z Vašeho měsíčního příjmu domácnosti splácíte?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
méně než 20 %	22	61,11
20 – 40 %	11	30,56
41 – 60 %	3	8,33
61 – 80 %	-	-
81 – 100 %	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 24: Výše částky z měsíčního příjmu domácnosti, kterou účastníci výzkumu splácí

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 18 - Působí Vám zadlužení nějaké problémy?

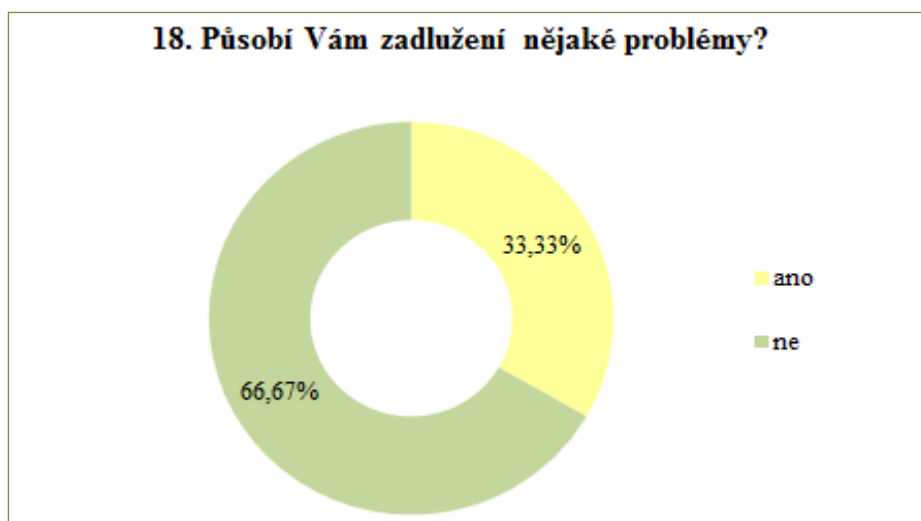
Otázka č. 18 zjišťovala, zda účastníkům výzkumu působí zadlužení nějaké problémy. Na tuto otázku odpovídali pouze účastníci výzkumu, kteří v současné době splácí nějakou půjčku. Takových respondentů bylo celkem 36 (100 %). Většině dotazovaným (24 respondentům – 66,67 %) nepůsobí zadlužení žádné problémy. Naproti tomu 12 účastníků výzkumu (33,33 %) přiznalo, že jim zadlužení působí nějaké problémy. K těmto skutečnostem se vztahuje tabulka 25 a graf 26.

Tabulka 25: Působení problémů zadlužením

18. Působí Vám zadlužení nějaké problémy?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	12	33,33
ne	24	66,67

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 25: Působení problémů zadlužením

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 19 - Jaké problémy Vám zadlužení působí?

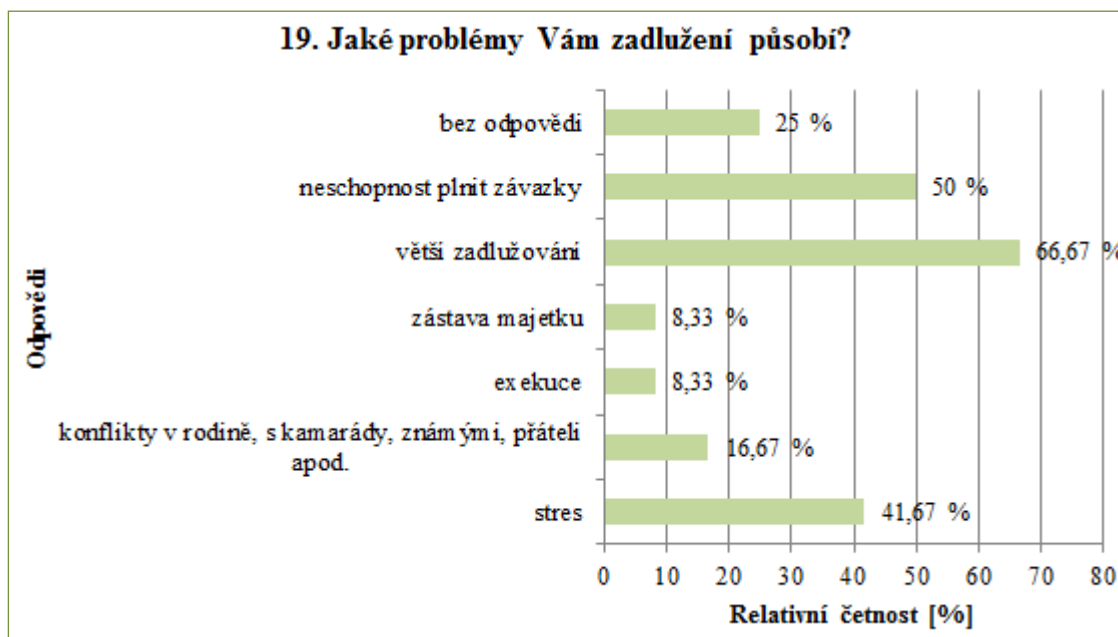
Tato otázka navazovala na předchozí dotazníkovou otázku (tj. otázku č. 18). Úkolem otázky č. 19 bylo zjištění konkrétních problémů, které zadlužení účastníkům výzkumu působí. Na tuto otázku měli odpovídat jinak účastníci výzkumu, kteří v současné době splácí nějakou půjčku (tj. 36 respondentů) a jednak účastníci výzkumu, kteří v dotazníku přiznali, že jim zadlužení působí nějaké problémy. Jak již bylo uvedeno, takto odpovědělo 12 dotazovaných (100 %). U této otázky mohli respondenti uvést více odpovědí. 8 dotazovaných (66,67 %) uvedlo, že se dostávají do stále většího zadlužování. 6 účastníků výzkumu (50 %) není schopno plnit své finanční závazky. 5 respondentů (41,67 %) prožívá v souvislosti se zadlužením stres. 2 dotazovaní (16,67 %) přiznali, že v důsledku zadlužení mají konflikty v rodině, s kamarády, známými či přáteli. 1 účastníkovi výzkumu (8,33 %) hrozí v souvislosti se zadlužením exekuce. 1 dotazovaný (8,33 %) má kvůli svým finančním závazkům zastavený majetek. 3 respondenti (25 %) na tuto otázku neodpověděli. Jednotlivé odpovědi respondentů na tuto otázku jsou uvedeny v tabulce 26 a v grafu 27 dále.

Tabulka 26: Problémy, které zadlužení účastníkům výzkumu působí

19. Jaké problémy Vám zadlužení působí?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
stres	5	41,67
konflikty v rodině, s kamarády, známými, přáteli apod.	2	16,67
exekuce	1	8,33
zástava majetku	1	8,33
větší zadlužování	8	66,67
neschopnost plnit závazky	6	50
bez odpovědi	3	25

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 26: Problémy, které zadlužení účastníkům výzkumu působí

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 20 - Máte obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti?

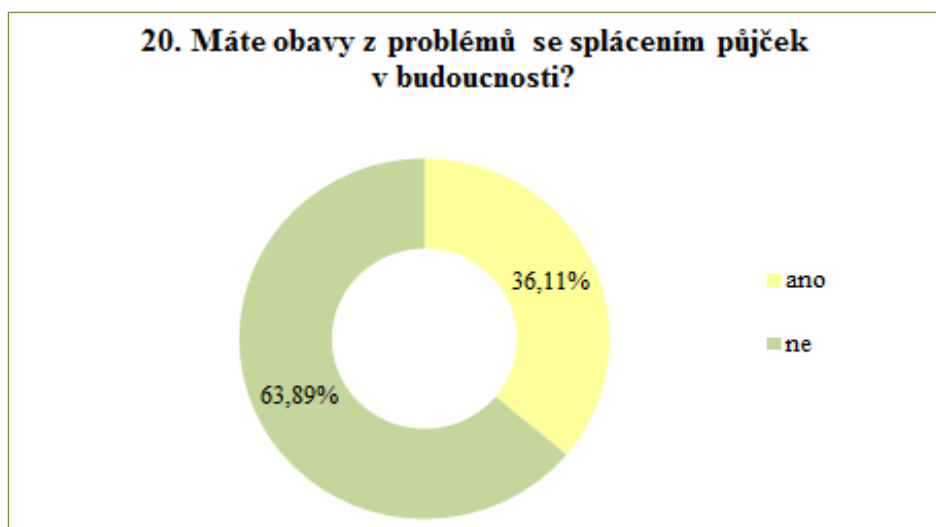
Cílem otázky č. 20 bylo zjištění, zda mají účastníci výzkumu obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti (viz tabulka 27 a graf 28 níže). Na tuto dotazníkovou otázku odpovídali pouze účastníci výzkumu, kteří v současné době splácí nějakou půjčku. Z celkového počtu 36 dotazovaných (100 %) nemá 23 respondentů (63,89 %) obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti. Naopak 13 účastníků výzkumu (36,11 %) v dotazníku vyjádřilo své obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti.

Tabulka 27: Obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti ze strany účastníků výzkumu

20. Máte obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	13	36,11
ne	23	63,89

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 27: Obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti ze strany účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 21 - Víte, co všechno se může stát v případě, že nebudete řádně splácet své půjčky?

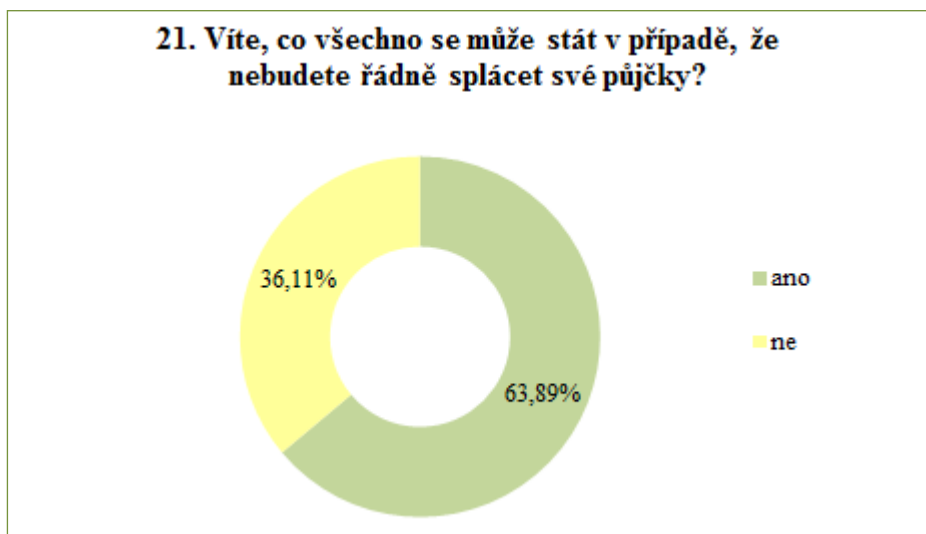
Otázka č. 21 zjišťovala, zda mají účastníci výzkumu povědomí o tom, co všechno se může stát v případě, že nebudou řádně splácet své půjčky. Na tuto otázku odpovídali pouze účastníci výzkumu, kteří v současné době splácí nějakou půjčku – tedy 36 dotazovaných (100 %). Většina účastníků výzkumu 23 respondentů (63,89 %) si je vědoma toho, co všechno se může stát v případě, že nebudou řádně platit své finanční závazky. 13 dotazovaných (36,11 %) naopak nezná důsledky, které mohou nastat v případě, že nebudou řádně splácet své půjčky. Těmto údajům odpovídá tabulka 28 a graf 29 dále.

Tabulka 28: Znalosti účastníků výzkumu o důsledcích nesplácení půjček

21. Víte, co všechno se může stát v případě, že nebudete řádně splácet své půjčky?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	23	63,89
ne	13	36,11

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 28: Znalosti účastníků výzkumu o důsledcích nesplácení půjček

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 21 měli účastníci výzkumu v případě, že mají povědomí o tom, co všechno se může stát, když nebudou řádně splácet své půjčky, uvést konkrétní důsledky plynoucí z nesplácení svých finančních závazků. U této otázky mohli dotazovaní uvést více odpovědí. V největší míře uváděli účastníci výzkumu exekuci (21 respondentů – 91,3 %) a nárůst úroků z prodlení (14 dotazovaných – 60,87 %). 11 účastníků výzkumu (47,83 %) se domnívá, že důsledkem nesplácení půjček jsou sankce, pokuty. 5 dotazovaných (21,74 %) má za to, že v důsledku nesplácení půjček může dojít k zástavě majetku. 3 respondenti (13,04 %) jsou přesvědčeni o tom, že v případě nesplácení půjček se mohou dostat až k soudu. 2 účastníci výzkumu (8,7 %) v dotazníku uvedli, že důsledkem neplacení pohledávek je nutnost vyhlášení osobního bankrotu. 2 respondenti (8,7 %) se k této otázce nikterak nevyjádřili. Všechny tyto údaje jsou dále interpretovány v následující tabulce 29 a zobrazeny v grafu 30 níže.

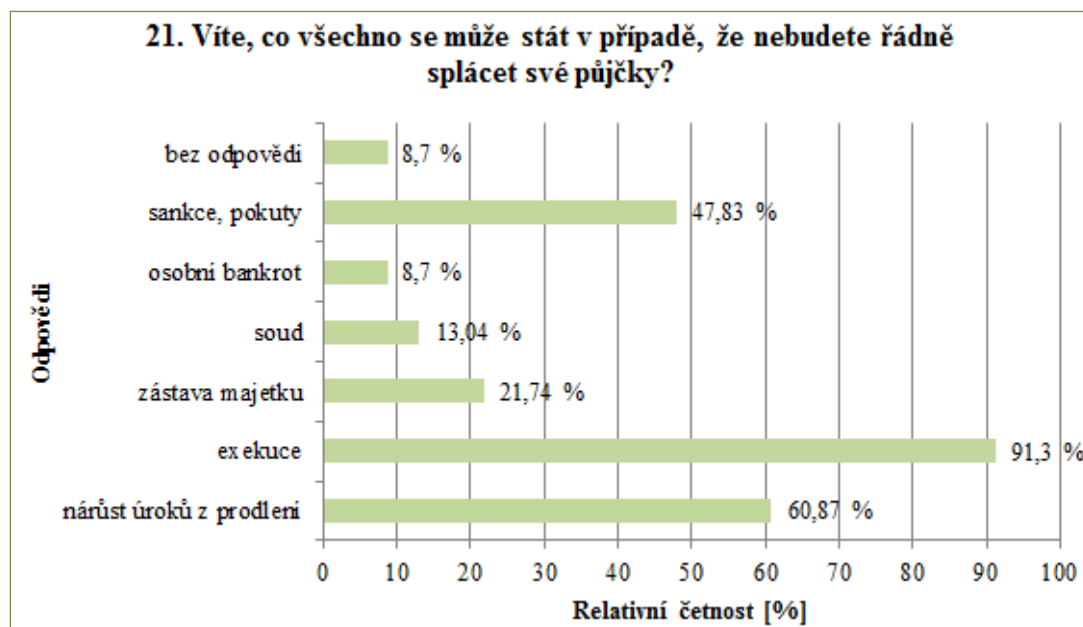

Tabulka 29: Důsledky z nesplácení půjček

21. Víte, co všechno se může stát v případě, že nebudete řádně splácet své půjčky?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
nárůst úroků z prodlení	14	60,87
exekuce	21	91,3
zástava majetku	5	21,74
soud	3	13,04
osobní bankrot	2	8,7
sankce, pokuty	11	47,83
bez odpovědi	2	8,7

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 29: Důsledky z nesplácení půjček

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 22 - Znáte ze svého blízkého okolí někoho, kdo v minulosti již využil nebo v současné době využívá nějaké půjčky?

Úkolem otázky č. 22 bylo zjištění, zda účastníci výzkumu znají ze svého blízkého okolí někoho, kdo v minulosti již využil nebo v současné době využívá nějaké půjčky. Na tuto otázku již odpovídali všichni účastníci výzkumu bez výjimky – tedy 54 respondentů (100 %), z čehož 33 dotazovaných (61,11 %) zná ze svého bezprostředního okolí někoho, kdo již dříve nebo v současnosti využívá nějaké půjčky. 21 respondentů (38,89 %) naopak uvedlo, že nikoho takového ze svého blízkého okolí nezná. K těmto údajům se vztahuje tabulka 30 a graf 31 níže.

Tabulka 30: Znalost osoby z blízkého okolí účastníků výzkumu, kdo již v minulosti využil nebo v současné době využívá nějaké půjčky

22. Znáte ze svého blízkého okolí někoho, kdo v minulosti již využil nebo v současné době využívá nějaké půjčky?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	33	61,11
ne	21	38,89

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 30: Znalost osoby z blízkého okolí účastníků výzkumu, kdo již v minulosti využil nebo v současné době využívá nějaké půjčky

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 23 - Myslíte si, že je problematika zadlužování českých domácností v současné době aktuální?

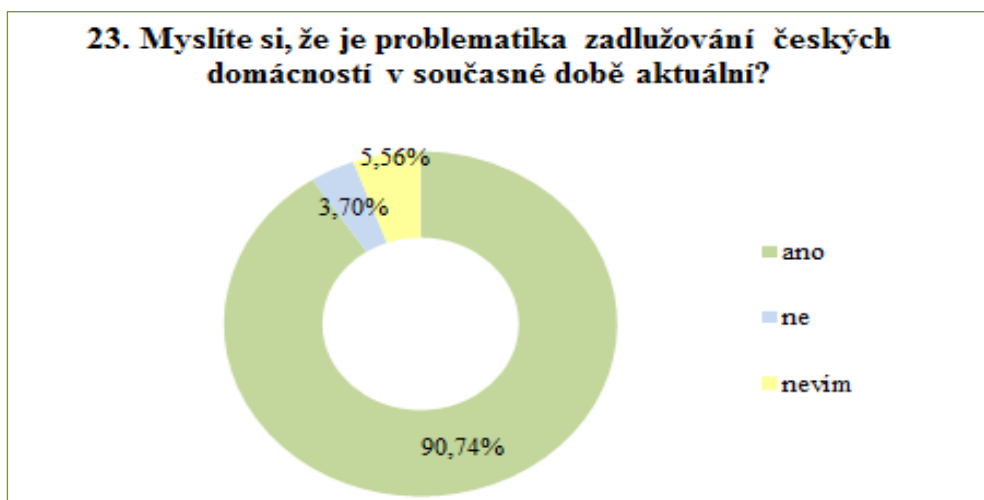
Úkolem otázky č. 23 bylo zjištění názoru účastníků výzkumu na aktuálnost současné problematiky zadlužování českých domácností – viz tabulka 31 a graf 32. Z celkového počtu 54 respondentů, kteří byli zapojeni do tohoto výzkumného šetření, si 49 dotazovaných (90,74 %) myslí, že problematika zadlužování českých domácností je v současné době aktuální. 3 respondenti (5,56 %) neví, zda je tato problematika v současnosti aktuální. 2 dotazovaní (3,7 %) si nemyslí, že by byla problematika zadlužování českých domácností v současnosti aktuální.

Tabulka 31: Názor účastníků výzkumu na aktuálnost současné problematiky zadlužování českých domácností

23. Myslíte si, že je problematika zadlužování českých domácností v současné době aktuální?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	49	90,74
ne	2	3,7
nevím	3	5,56

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 31: Názor účastníků výzkumu na aktuálnost současné problematiky zadlužování českých domácností

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 24 - Jak velký podíl domácnosti je dle Vašeho názoru zadlužen?

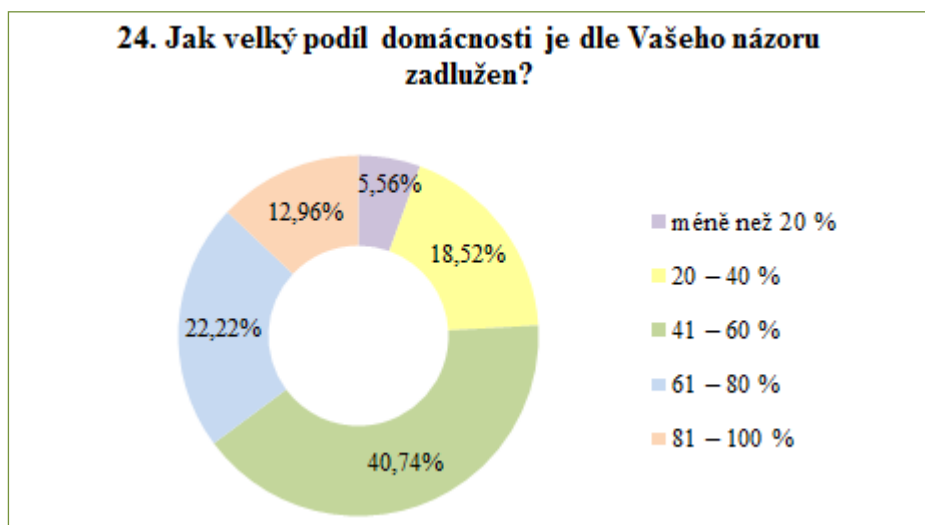
Otázka č. 24 v dotazníku zjišťovala názor účastníků výzkumu na velikost podílu zadlužení domácností v České republice. 22 respondentů (40,74 %) si myslí, že na území našeho státu je zadluženo 41 až 60 % domácností. 12 dotazovaných (22,22 %) se domnívá, že podíl zadlužení českých domácností se pohybuje v rozmezí od 61 do 80 %. 10 účastníků výzkumu (18,52 %) si myslí, že domácnosti jsou v České republice zadluženy z 20 až 40 %. 7 dotazovaných (12,96 %) v dotazníku dokonce uvedlo, že zadluženo je v našem státě 81 až 100 % domácností. 3 respondenti (5,56 %) si myslí, že zadluženo je v současné době méně než 20 % domácností. K těmto údajům se vztahuje tabulka 32 a graf 33 dále.

Tabulka 32: Názor účastníků výzkumu na velikost podílu zadlužení domácností

24. Jak velký podíl domácnosti je dle Vašeho názoru zadlužen?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
méně než 20 %	3	5,56
20 – 40 %	10	18,52
41 – 60 %	22	40,74
61 – 80 %	12	22,22
81 – 100 %	7	12,96

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 32: Názor účastníků výzkumu na velikost podílu zadlužení domácností

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 25 - Na co si podle Vás lidé v České republice půjčují peníze nejčastěji?

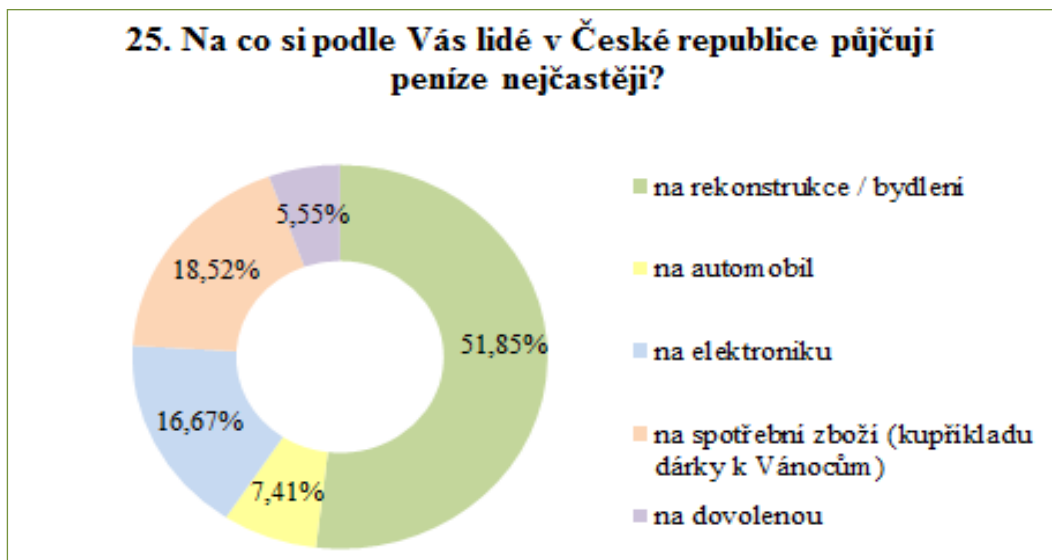
Úkolem otázky č. 25 bylo zjištění názoru účastníků výzkumu na to, co si lidé v České republice za vypůjčené peníze pořizují nejčastěji. Větší polovina dotazovaných (28 respondentů – 51,85 %) si myslí, že lidé si nejčastěji půjčují peníze na rekonstrukce bytů či rodinných domů a pořízení bydlení. 10 účastníků výzkumu (18,52 %) se domnívá, že si lidé za vypůjčené peníze pořizují nejčastěji spotřební zboží (např. na dárky k Vánocům). 9 dotazovaných (16,67 %) v dotazníku uvedlo, že lidé si nejčastěji půjčují peníze k tomu, aby si pořídili novou a moderní elektroniku. 4 respondenti (7,41 %) si myslí, že půjčky slouží v největší míře k pořízení automobilu. 3 účastníci výzkumu (5,55 %) jsou přesvědčeni o tom, že lidé v České republice si nejčastěji půjčují peníze na dovolenou. K této otázce se vztahuje tabulka 33 a graf 34.

Tabulka 33: Názor účastníků výzkumu na nejčastější účel půjček v České republice

25. Na co si podle Vás lidé v České republice půjčují peníze nejčastěji?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
na rekonstrukce / bydlení	28	51,85
na automobil	4	7,41
na elektroniku	9	16,67
na spotřební zboží (kupříkladu dárky k Vánocům)	10	18,52
na dovolenou	3	5,55
na něco jiného	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 33: Názor účastníků výzkumu na nejčastější účel půjček v České republice

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 26 - Jak byste ohodnotil/a finanční gramotnost české populace?

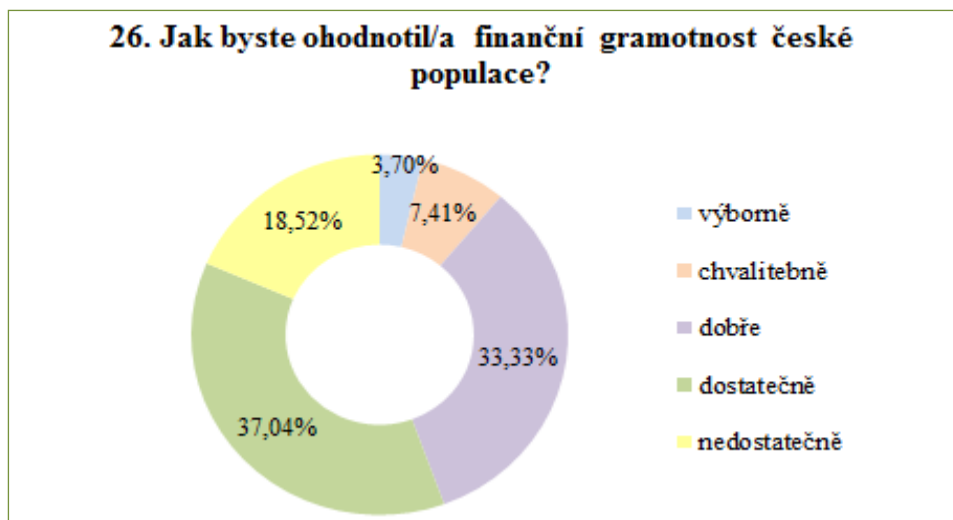
Úkolem otázky č. 26 bylo zjištění hodnocení finanční gramotnosti české populace ze strany účastníků výzkumu. 20 dotazovaných (37,04 %) si myslí, že finanční gramotnost české populace je dostatečná. 18 respondentů (33,33 %) ohodnotilo finanční gramotnost obyvatelstva České republiky dobře. 10 účastníků výzkumu (18,52 %) se domnívá, že finanční gramotnost české populace je zcela nedostatečná. 4 dotazovaní (7,41 %) si myslí, že finanční gramotnost obyvatel v Česku je chvalitebná. 2 účastníci výzkumu (3,7 %) ohodnotili finanční gramotnost české populace jako výbornou. Těmto skutečnost odpovídá tabulka 34 a graf 35.

Tabulka 34: Hodnocení finanční gramotnosti české populace ze strany účastníků výzkumu

26. Jak byste ohodnotil/a finanční gramotnost české populace?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
výborně	2	3,7
chvalitebně	4	7,41
dobře	18	33,33
dostatečně	20	37,04
nedostatečně	10	18,52

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 34: Hodnocení finanční gramotnosti české populace ze strany účastníků výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

4.4 Analýza získaných dat

Získaná data z řádně vyplněných dotazníků byla následně analyzována a zpracována. K tomuto účelu bylo využito dvou počítačových programů - MS Excel a MS Word. V programu MS Excel byly vytvořeny příslušné tabulky vyjadřující jednotlivé odpovědi účastníků výzkumu co do jejich počtu (včetně procentuálního vyjádření). K těmto tabulkám byly vytvořeny odpovídající grafy vyjadřující odpovědi účastníků výzkumu na jednotlivé dotazníkové otázky v procentech. Takto vytvořené tabulky a grafy byly následně převedeny do počítačového programu MS Word. V tomto programu byly tabulky a grafy opatřeny vhodnými slovními komentáři – viz podkapitola 4.3 této bakalářské práce.

4.5 Vyhodnocení výzkumných hypotéz

V souladu s cílem výzkumu, kterým je zjištění zkušeností, znalostí, názorů a postojů účastníků výzkumu s využíváním nejrůznějších půjček, byly stanoveny celkem čtyři hypotézy, jejichž vyhodnocení je předmětem následujícího textu této bakalářské práce.

4.5.1 Výzkumná hypotéza č. 1

Hypotéza č. 1 předpokládá, že si účastníci výzkumu nevytváří žádnou finanční rezervu, kterou by v případě potřeby mohli využít. K první výzkumné hypotéze se vztahovala jedna dotazníková otázka. Jednalo se o otázku č. 10, jejímž úkolem bylo zjištění, zda si účastníci výzkumu vytváří nějakou finanční rezervu, kterou by v případě potřeby (např. ztráty zaměstnání) mohli využít. Z celkového počtu 54 dotazovaných (100 %), kteří se zúčastnili výzkumu, si 31 respondentů (57,41 %) vytváří nějakou finanční rezervu. Naproti tomu 23 účastníků výzkumu (42,59 %) si žádnou finanční rezervu nevytváří. Na základě těchto zjištěných údajů lze výzkumnou hypotézu č. 1 vyvrátit. Vyhodnocení výzkumné hypotézy č. 1 je provedeno v tabulce 35 níže.

Tabulka 35: Vyhodnocení výzkumné hypotézy č. 1

10. Vytváříte si nějakou finanční rezervu, kterou byste v případě potřeby (např. ztráty zaměstnání) mohl/a využít?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	31	57,41
ne	23	42,59

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.2 Výzkumná hypotéza č. 2

Hypotéza č. 2 předpokládá, že většina účastníků výzkumu již v minulosti využila a v současné době také využívá nějaké půjčky. Tato výzkumná hypotéze je složena ze dvou částí, proto se k ní vztahují celkem dvě dotazníkové otázky – otázka č. 12 a otázka č. 14. Otázka č. 12 zjišťovala, zda již účastníci výzkumu v minulosti využili možnosti půjčit si peníze. Z celkového počtu 54 účastníků výzkumu (100 %) již 39 dotazovaných (72,22 %) v minulosti využilo možnosti půjčit si peníze. 15 respondentů (27,78 %) naopak této možnosti ještě nevyužilo. První část výzkumné hypotézy č. 2 lze tedy potvrdit. Vyhodnocení první části druhé výzkumné hypotézy je provedeno v tabulce 36.

Tabulka 36: Vyhodnocení první části výzkumné hypotézy č. 2

12. Využil/a jste již někdy možnosti půjčit si peníze?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	39	72,22
ne	15	27,78

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 14 zjišťovala, zda účastníci výzkumu v současné době splácí nějakou půjčku. Z celkového počtu 54 účastníků výzkumu (100 %) jich 36 dotazovaných (66,67 %) v dotazníku přiznalo, že v současnosti splácí nějakou půjčku. 18 respondentů (33,33 %) naopak žádnou půjčku v současné době nesplácí. Druhou část výzkumné hypotézy č. 2 lze tedy potvrdit. Vyhodnocení druhé části této výzkumné hypotézy je provedeno v tabulce 37 níže.

Tabulka 37: Vyhodnocení druhé části výzkumné hypotézy č. 2

14. Splácíte v současné době nějakou půjčku?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	36	66,67
ne	18	33,33

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výše uvedených údajů, lze výzkumnou hypotézu č. 2 potvrdit, neboť účastníci výzkumu již dříve využili možnosti půjčit si peníze (39 dotazovaných – 72,22 %) a v současné době rovněž splácí nějakou půjčku (36 dotazovaných – 66,67 %).

4.5.3 Výzkumná hypotéza č. 3

Hypotéza č. 3 předpokládá, že zadlužení působí problémy převážně účastníkům výzkumu, u nichž celkový měsíční příjem v domácnosti činí méně než 20 000 Kč. Tato hypotéza sestává rovněž ze dvou částí. Vztahují se k ní dvě dotazníkové otázky – otázka č. 18 a otázka č. 6. Úkolem otázky č. 18 bylo zjištění, zda účastníkům výzkumu působí zadlužení nějaké problémy. Podmínkou pro odpověď na tuto otázku byla skutečnost splácení nějaké půjčky v období realizace výzkumu ze strany jejich účastníků. Z celkového počtu 36 účastníků výzkumu (100 %) působí zadlužení problémy 12 dotazovaným (33,33 %). 24 respondentům (66,67 %) nepůsobí zadlužení žádné problémy. Vyhodnocení první části výzkumné hypotézy č. 3 je provedeno v tabulce 38.

Tabulka 38: Vyhodnocení první části výzkumné hypotézy č. 3

18. Působí Vám zadlužení nějaké problémy?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	12	33,33
ne	24	66,67

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 6 v dotazníku zjišťovala celkový měsíční příjem v domácnosti účastníků výzkumu. Z celkového počtu 54 účastníků výzkumu (100 %) činí celkový měsíční příjem méně než 20 000 Kč v domácnosti u 18 dotazovaných (33,33 %). Celkový měsíční příjem v domácnosti 36 respondentů (66,67 %) činí více než 20 000 Kč. Vyhodnocení druhé části výzkumné hypotézy č. 3 je provedeno v tabulce 39.

Tabulka 39: Vyhodnocení druhé části výzkumné hypotézy č. 3

6. Kolik činí Váš celkový měsíční příjem v domácnosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
méně než 20 000 Kč	18	33,33
více než 20 000 Kč	36	66,67

Zdroj: vlastní zpracování

Celkové vyhodnocení výzkumné hypotézy č. 3 je provedeno v tabulce 40 níže. Z celkového počtu 12 účastníků výzkumu (100 %), kterým zadlužení působí problémy, je celkový měsíční příjem v domácnosti 10 dotazovaných (83,33 %) menší než 20 000 Kč. Z celkového počtu 10 účastníků výzkumu (100 %), jejichž celkový měsíční příjem v domácnosti činí méně než 20 000 Kč, uvedlo 8 dotazovaných (80 %), že jim zadlužení působí problémy. Na základě těchto informací lze výzkumnou hypotézu č. 3 potvrdit.

Tabulka 40: Celkové vyhodnocení výzkumné hypotézy č. 3

6. Kolik činí Váš celkový měsíční příjem v domácnosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]	18. Působí Vám zadlužení nějaké problémy?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
méně než 20 000 Kč	10	83,33	ano	8	80
více než 20 000 Kč	2	16,67	ne	2	20

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.4 Výzkumná hypotéza č. 4

Hypotéza č. 4 předpokládá, že účastníci výzkumu, kterým zadlužování působí nějaké problémy, mají obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti. Tato hypotéza je rovněž složena ze dvou částí. Z tohoto důvodu se k ní vztahují dvě dotazníko-

vé otázky, a to otázka č. 18 a otázka č. 20. Jak již bylo uvedeno výše, úkolem otázky č. 18 bylo zjištění, zda účastníkům výzkumu působí zadlužení nějaké problémy. Z celkového počtu 36 účastníků výzkumu (100 %), kteří v současné době splácí nějakou půjčku, působí zadlužení problémy 12 dotazovaným (33,33 %). 24 respondentům (66,67 %) zadlužování žádné problémy nepůsobí. Vyhodnocení první části výzkumné hypotézy č. 4 je provedeno v tabulce 41 níže.

Tabulka 41: Vyhodnocení první části výzkumné hypotézy č. 4

18. Působí Vám zadlužení nějaké problémy?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	12	33,33
ne	24	66,67

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 20 zjišťovala, zda mají účastníci výzkumu obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti. Z celkového počtu 36 účastníků výzkumu (100 %), kteří v současné době splácí nějakou půjčku, má 13 dotazovaných (36,11 %) obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti. 23 respondentů (63,89 %) naopak takové obavy nemá. Vyhodnocení druhé části výzkumné hypotézy č. 4 je provedeno v následující tabulce 42.

Tabulka 42: Vyhodnocení druhé části výzkumné hypotézy č. 4

20. Máte obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	13	36,11
ne	23	63,89

Zdroj: vlastní zpracování

Celkové vyhodnocení výzkumné hypotézy č. 4 je provedeno v tabulce 43 níže. Zadlužení působí problémy 12 účastníkům výzkumu (100 %). Z tohoto počtu účastníků výzkumu má 9 dotazovaných (75 %) obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti. Na základě zjištění tohoto výzkumu lze hypotézu č. 4 potvrdit.

Tabulka 43: Celkové vyhodnocení výzkumné hypotézy č. 4

18. Působí Vám zadlužení nějaké problémy?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]	20. Máte obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti?	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
ano	12	33,33	ano	9	75
ne	24	66,67	ne	3	25

Zdroj: vlastní zpracování

4.6 Zhodnocení výzkumu

Primárním cílem výzkumu bylo zjištění specifík hospodaření českých domácností na Vyškovsku se zaměřením na zjištění zkušeností, znalostí, názorů a postojů účastníků výzkumu s využíváním nejrůznějších půjček. V rámci specifík hospodaření českých domácností na Vyškovsku bylo zjištěno, že:

- celkový měsíční příjem činí 25 001 až 30 000 Kč (31 respondentů – 57,41 %),
- účastníci výzkumu vychází z měsíčního příjmu domácnosti zcela bez problémů (29 dotazovaných – 53,7 %),
- dotazovaní jsou nadměru spokojeni s životní úrovní své domácnosti (25 respondentů – 46,3 %),
- respondenti si své účty platí vždy včas (21 dotazovaných – 38,89 %),
- účastníci výzkumu si vytváří jistou finanční rezervu, kterou by v případě potřeby mohli využít (31 respondentů – 57,41 %),

- dotazovaní by byli po ztrátě měsíčního příjmu schopni pokrýt náklady své domácnosti po dobu delší než 3 měsíce (16 dotazovaných – 29,63 %).

V souvislosti s minulými a současnými zkušenostmi účastníků průzkumu s využíváním půjček byly zjištěny tyto údaje:

- účastníci výzkumu již v minulosti využili možnosti půjčit si peníze (39 dotazovaných – 72,22 %) v podobě tzv. půjčky na cokoliv (28 dotazovaných – 51,85 %),
- respondenti v současnosti splácí nějakou půjčku (36 dotazovaných – 66,67 %), a to tzv. půjčku na cokoliv (18 účastníků výzkumu – 50 %), k čemuž využili bankovní instituce (26 respondentů – 72,22 %),
- účastníci výzkumu splácí měsíčně částku nižší než 20 % z měsíčního příjmu jejich domácnosti (22 respondentů – 61,11 %),
- dotazovaným nepůsobí zadlužení žádné problémy (24 respondentům – 66,67 %), u dotazovaných, kterým zadlužení působí nějaké problémy, se jedná o stále větší zadlužování (8 respondentů – 66,67 %) a neschopnost plnit své pohledávky (6 dotazovaných – 50 %),
- respondenti nemají obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti (23 respondentů – 63,89 %).

Z oblasti znalostí účastníků výzkumu o důsledcích zadluženosti / nesplácení půjček bylo zjištěno, že dotazovaní si jsou vědomi toho, co všechno se může stát v případě, že nebudou řádně platit své finanční závazky (23 respondentů – 63,89 %) – exekuce (21 respondentů – 91,3 %) a nárůst úroků z prodlení (14 dotazovaných – 60,87 %). V souvislosti s názory a postoji účastníků výzkumu bylo zjištěno: účastníci výzkumu si myslí, že:

- problematika zadlužování českých domácností je v současné době aktuální (49 dotazovaných – 90,74 %),
- na území našeho státu je zadluženo 41 až 60 % domácností (22 respondentů – 40,74 %),
- lidé si nejčastěji půjčují peníze na rekonstrukce bytů či rodinných domů a pořízení bydlení (28 respondentů – 51,85 %),

- finanční gramotnost české populace je dostatečná (20 dotazovaných – 37,04 %).

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma „Dopady zadlužování na současnou populaci“ je rozdělena na dvě části. První část bakalářské práce je teoretická. Vychází z obecných teoretických poznatků týkajících se zadluženosti se zaměřením na fyzické osoby (resp. domácnosti) a jejich důsledků na české obyvatelstvo. Pro účely zpracování teoretické části bakalářské práce byla využita odborná literatura, ale zvláště množství dostupných statistických údajů, které jen podtrhují aktuálnost a závažnost problematiky zadluženosti českých domácností. První kapitola teoretických východisek bakalářské práce je obecně věnována problematice zadlužování. Pozornost je zaměřena na popis vzniku a vývoje příčin zadlužení, a to jak obecným příčinám zadlužení, tak mikro a makro ekonomickým příčinám – kupříkladu růstu průměrné hrubé měsíční mzdy, nezaměstnanosti či růstu hrubého domácího produktu. Pozornost je v rámci této kapitoly rovněž zaměřena na vývoj zadlužování českých domácností a současnou úroveň zadlužení – nejen českých občanů, ale rovněž obcí, měst a států. Druhá kapitola teoretické části bakalářské práce se zabývá klasifikací a charakteristikami dopadů zadluženosti na současnou populaci v oblasti ekonomické, společensko-sociální a právní. Třetí kapitola teoretických východisek bakalářské práce je věnována postupům vypořádání se se zadlužením v podobě tzv. dluhového poradenství a oddlužení (osobního bankrotu). Druhá část bakalářské práce je praktická. Její součástí je zjištění zadluženosti českých domácností ve vybraném regionu (na Vyškovsku) a realizace výzkumu v podobě dotazníkového šetření, jež bylo rovněž soustředěno na fyzické osoby (domácnosti) z tohoto regionu. Cílem výzkumu bylo zjištění specifík hospodaření českých domácností na Vyškovsku se zaměřením na zjištění zkušeností, znalostí, názorů a postojů účastníků výzkumu s využíváním nejrůznějších půjček. Pro účely zpracování výzkumného šetření byl vytvořen dotazník, který obsahoval 26 otázek. Distribuováno bylo 125 dotazníků, ale vzhledem k citlivosti a závažnosti tématu byla návratnost jen 67,5%. Považuji to za úspěch mající význam v regionálním výzkumu, se kterým je třeba dále pracovat. Výzkumem se otevřela možnost samostatného tématu např. finanční gramotnosti v regionu, ale to je na samostatnou práci. Výzkumu se zúčastnilo celkem 54 respondentů mající různé finanční příjmy, společenské postavení, věk a vzdělání. Na základě výsledků výzkumu, byly zjištěny tyto skutečnosti: účastníci výzkumu si vytváří určitou finanční rezervu, kterou by v případě potřeby mohli využít, účastníci výzkumu již v minulosti využili a v současné době také využívají nějaké půjčky, zadlužení působí problémy převážně účastní-

kům výzkumu, u nichž celkový měsíční příjem v domácnosti činí méně než 20 000 Kč, účastníci výzkumu, kterým zadlužování působí nějaké problémy, mají obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti.

Zpracováním bakalářské práce na téma “Dopady zadlužování na současnou populaci“ jsem se dostal hlouběji do problematiky potíží, se kterými se lidé mající různé půjčky potýkají. Vyslechl jsem si mnoho příběhů. Některé byly úsměvné, ale většina jich bohužel byla neveselá a odhalovala problémy zadlužení v té nejhorší podobě, kdy lidem na dveře klepe exekutor. Většinou si za tyto problémy mohli lidé sami, ať již pořízením naprosto zbytečných či nepotřebných věcí a požitků. Ale setkal jsem se i s lidmi, kteří se do dluhů dostali vinou jiných osob, kterým například dělali ručitele půjček.

V rámci praxe, kterou jsem vykonal v Azylovém domě pro ženy a matky s dětmi, jsem měl přímý kontakt s životní realitou a každodenními problémy a potřebami těchto osob. Pomocí rozhovorů jsem se dostával do až neuvěřitelných příběhů a osudů ubytovaných osob a také jsem zjišťoval, jak se tyto osoby chtějí dostat zpět do normálního života a jak jim k tomu pomáhá stát a různé poradny (pro dlužníky, při finanční tísní, jak se vypořádat se starými dluhy...).

Možností uplatnění výsledků mojí bakalářské práce, by se dalo využít při jak preventivním použití v rámci zvyšování finanční gramotnosti naší společnosti se zaměřením na mládež, tak i jako formy semináře-přednášky v různých sociálních zařízeních, které se věnují lidem v nouzi, kde bych v praxi využil získané dovednosti a vědomosti při studiu oboru Sociální pedagogika. Víím, že touto bakalářskou prací jsem jen „nakoukl“ do problematiky dopadů zadlužení a proto bych se chtěl dále věnovat tomuto problému mnohem důkladněji.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BIČOVSKÝ, Jaroslav, HOLUB, Milan. *Občanský zákoník: Poznámkové vydání s judikaturou*. Praha: Linde Praha, a. s., 1998. 713 s. ISBN 9788072011322.
- [2] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. *BusinessCenter.cz* [online] 2012 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/>.
- [3] *Velký slovník naučný*. Praha: Diderot, 1999. 1 679 s. ISBN 80-902723-1-2.
- [4] SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana. *Dluhová problematika: Informační brožura*. Plzeň: Člověk v tísni, o. p. s., 2008. 107 s. ISBN 978-80-86961-28-6.
- [5] SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana. *Dluhová problematika: Informační brožura*. Plzeň: Člověk v tísni, o. p. s., 2008. 107 s. ISBN 978-80-86961-28-6.
- [6] SMRČKA, Luboš. *Rodinné finance. Ekonomická krize a krach optimismu*. Praha: C. H. Beck, s. r. o., 2010. 538 s. ISBN 9788074001994.
- [7] KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 204 s. ISBN 9788086429397.
- [8] *Český statistický úřad* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>.
- [9] *Český statistický úřad* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>.
- [10] *Český statistický úřad* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>.
- [11] *Český statistický úřad* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>.
- [12] Vývoj hrubého domácího produktu. *Finance.cz* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/statistiky/vyvoj-hdp/>.
- [13] Vývoj hrubého domácího produktu. *Finance.cz* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/statistiky/vyvoj-hdp/>.

- [14] *Ministerstvo financí České republiky* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>.
- [15] Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2012. *Ministerstvo financí České republiky* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/monitoring/vyvoj-financniho-trhu/2012/zprava-o-vyvoji-financniho-trhu-rok-2012-12640>.
- [16] Vývoj zadlužení domácností v České republice – dlužíme přes bilion, většinu na bydlení. *Bankovnipoplatky.com* [online] 2012 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/vyvoj-zadluzeni-domacnosti-v-ceske-republice--dluzime-pres-bilion-vetsinu-na-bydleni-17037.html>.
- [17] Vývoj zadlužení domácností v České republice – dlužíme přes bilion, většinu na bydlení. *Bankovnipoplatky.com* [online] 2012 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/vyvoj-zadluzeni-domacnosti-v-ceske-republice--dluzime-pres-bilion-vetsinu-na-bydleni-17037.html>.
- [18] Hlavní ukazatele. *Česká národní banka* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS.
- [19] Hlavní ukazatele. *Česká národní banka* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS.
- [20] Hlavní ukazatele. *Česká národní banka* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS.
- [21] Zadlužení obcí loni stoupl na 90 mld. Kč. Krajů na 24,5 mld. Kč a nejzadluženější je olomoucký. *Patria Online, a.s.* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2314500/zadluzeni-obci-loni-stouplo>

na-90-mld-kc-kraju-na-245-mld-kc-a-nejzadluzenejsi-je-olomoucky.html.

- [22] Zadluženost územních rozpočtů v roce 2012. *Ministerstvo financí České republiky* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2013/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-2012-11641>.
- [23] Český dluh je stále hluboko pod průměrem EU, roste však rychleji. *iDnes.cz* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/ceske-zadluzeni-v-porovnani-eu-dzw-/ekonomika.aspx?c=A130722_162530_ekonomika_neh.
- [24] Český dluh je stále hluboko pod průměrem EU, roste však rychleji. *iDnes.cz* [online] 2013 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/ceske-zadluzeni-v-porovnani-eu-dzw-/ekonomika.aspx?c=A130722_162530_ekonomika_neh.
- [25] KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2007. 504 s. ISBN 80-7357-276-1.
- [26] KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2007. 504 s. ISBN 80-7357-276-1.
- [27] VRBKOVÁ, Lucie. *Už nikdy dlužníkem: pro všechny, kteří si půjčili, půjčují a hodlají si půjčit peníze*. Praha: Cofet, 2009. 97 s. ISBN 9788090439603.
- [28] MAŠATOVÁ, Kateřina. Dluhy a finanční problémy. *Šance dětem* [online] 2012 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/tiziva-socialni-situace/dluhy-a-financni-problemy.shtml>.
- [29] NĚMEC, Jan. Život na dluh si žádá vymahače. In *Ekonom*, 2013, 57(11), s. 5 – 9. ISSN 1210-0714.
- [30] NĚMEC, Jan. Život na dluh si žádá vymahače. In *Ekonom*, 2013, 57(11), s. 5 – 9. ISSN 1210-0714.
- [31] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2006 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

- [32] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi.cz* [online] 2006 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.
- [33] *Asociace občanských poraden* [online] 2010 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.obcanskeporadny.cz/>.
- [34] SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana. *Dluhová problematika: Informační brožura*. Plzeň: Člověk v tísni, o. p. s., 2008. 107 s. ISBN 978-80-86961-28-6.
- [35] SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana. *Dluhová problematika: Informační brožura*. Plzeň: Člověk v tísni, o. p. s., 2008. 107 s. ISBN 978-80-86961-28-6.
- [36] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). *BusinessCenter.cz* [online] 2006 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/insolvenzni/>.
- [37] SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana. *Dluhová problematika: Informační brožura*. Plzeň: Člověk v tísni, o. p. s., 2008. 107 s. ISBN 978-80-86961-28-6.
- [38] SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana. *Dluhová problematika: Informační brožura*. Plzeň: Člověk v tísni, o. p. s., 2008. 107 s. ISBN 978-80-86961-28-6.
- [39] SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka, MACHALÍČEK, Josef, CHRISTOVÁ, Jana. *Dluhová problematika: Informační brožura*. Plzeň: Člověk v tísni, o. p. s., 2008. 107 s. ISBN 978-80-86961-28-6.
- [40] *SOLUS: Zájmové sdružení právnických osob* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/>.
- [41] *SOLUS: Zájmové sdružení právnických osob* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/>.
- [42] *SOLUS: Zájmové sdružení právnických osob* [online] 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/>.

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v letech 2000 – 2013	17
GRAF 2: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v letech 2000 – 2013	19
GRAF 3: Vývoj hrubého domácího produktu v letech 2000 – 2012	21
GRAF 4: Vývoj celkového zadlužení českých domácností v letech 2007 – 2012	38
GRAF 5: Vývoj zadlužení českých domácností v letech 1993 – 2011	24
GRAF 6: Vývoj zadlužení českých domácností v roce 2013	27
GRAF 7: Vývoj zadluženosti v krajích České republiky v letech 2010 až 2013	48
GRAF 8: Pohlaví účastníků výzkumu	55
GRAF 9: Věkové rozložení účastníků výzkumu	56
GRAF 10: Nejvyšší dosažené vzdělání účastníků výzkumu	57
GRAF 11: Rodinný stav účastníků výzkumu	58
GRAF 12: Socioekonomické postavení účastníků výzkumu	59
GRAF 13: Celkový měsíční příjem v domácnosti účastníků výzkumu.....	61
GRAF 14: Dostatečnost měsíčního příjmu v domácnosti účastníků výzkumu	62
GRAF 15: Hodnocení životní úrovně svých domácností ze strany účastníků výzkumu.....	63
GRAF 16: Včasné placení účtů ze strany účastníků výzkumu	64
GRAF 17: Tvorba finanční rezervy, kterou by účastníci výzkumu mohli využít	65
GRAF18: Doba, po kterou by byli účastníci výzkumu schopni pokrýt náklady	67
GRAF 19: Dřívější využití možnosti půjčit si peníze.....	68
GRAF 20: Druh půjčky, kterou účastníci výzkumu již v minulosti využili	70
GRAF 21: Splácení půjčky v současné době ze strany účastníků výzkumu	71
GRAF 22: Druh půjčky, kterou účastníci výzkumu v současné době splácejí.....	72
GRAF 23: Osoba / instituce, od nichž si účastníci výzkumu peníze půjčili.....	74
GRAF 24: Výše částky z měsíčního příjmu domácnosti, kterou účastníci výzkumu splácí ...	75
GRAF 25: Působení problémů zadlužením	76
GRAF 26: Problémy, které zadlužení účastníkům výzkumu působí.....	78
GRAF 27: Obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti	79
GRAF 28: Znalosti účastníků výzkumu o důsledcích nesplácení půjček.....	80

GRAF 29: Důsledky z nesplácení půjček	81
GRAF 30: Znalost osoby z blízkého okolí účastníků výzkumu, kdo již v minulosti využil ...	82
GRAF 31: Názor účastníků výzkumu na aktuálnost současné problematiky zadlužování	83
GRAF 32: Názor účastníků výzkumu na velikost podílu zadlužení domácností	85
GRAF 33: Názor účastníků výzkumu na nejčastější účel půjček v České republice	86
GRAF 34: Hodnocení finanční gramotnosti české populace ze strany účastníků výzkumu ...	88

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1: Průměrná míra zadluženosti v krajích České republiky se zaměřením na kraj Jihomoravský a region Vyškovsko.....	49
---	----

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v letech 2000 – 2013	16
TABULKA 2: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v letech 2000 – 2013	18
TABULKA 3: Vývoj HDP a HDP na obyvatele v r. 2000- 2012.....	20
TABULKA 4: Vývoj zadlužení českých domácností v letech 1993 – 2011	23
TABULKA 5: Vývoj zadlužení českých domácností v roce 2013	25
TABULKA 6: Zadlužení v % hrubého domácího produktu na konci prvního čtvrtletí 2013 ..	28
TABULKA 7: Vývoj zadluženosti v krajích České republiky v letech 2010 až 2013	47
TABULKA 8: Pohlaví účastníků výzkumu.....	55
TABULKA 9: Věkové rozložení účastníků výzkumu	56
TABULKA 10: Nejvyšší dosažené vzdělání účastníků výzkumu	57
TABULKA 11: Rodinný stav účastníků výzkumu	58
TABULKA 12: Socioekonomické postavení účastníků výzkumu	59
TABULKA 13: Celkový měsíční příjem v domácnosti účastníků výzkumu	60
TABULKA 14: Dostatečnost měsíčního příjmu v domácnosti účastníků výzkumu	61
TABULKA 15: Hodnocení životní úrovně svých domácností ze strany účastníků výzkumu ..	62
TABULKA 16: Včasné placení účtů ze strany účastníků výzkumu.....	64
TABULKA 17: Tvorba fin. rezervy, kterou by účastníci výzkumu mohli využít.....	65
TABULKA 18: Doba, po kterou by byli účastníci výzkumu schopni pokrýt	66
TABULKA 19: Dřívější využití možnosti půjčit si peníze	67
TABULKA 20: Druh půjčky, kterou účastníci výzkumu již v minulosti využili.....	69
TABULKA 21: Splácení půjčky v současné době ze strany účastníků výzkumu	70
TABULKA 22: Druh půjčky, kterou účastníci výzkumu v současné době splácejí	72
TABULKA 23: Osoba / instituce, od nichž si účastníci výzkumu peníze půjčili	73
TABULKA 24: Výše částky z měs. příjmu domácnosti, kterou účastníci výzkumu splácí.....	75
TABULKA 25: Působení problémů zadlužením	76
TABULKA 26: Problémy, které zadlužení účastníkům výzkumu působí.....	77
TABULKA 27: Obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti ze strany účastníků ..	78
TABULKA 28: Znalosti účastníků výzkumu o důsledcích nesplácení půjček	79

TABULKA 29: Důsledky z nesplácení půjček.....	81
TABULKA 30: Znalost osoby z blízkého okolí účastníků výzkumu.....	82
TABULKA 31: Názor účastníků výzkumu na aktuálnost současné problematiky zadlužení ..	83
TABULKA 32: Názor účastníků výzkumu na velikost podílu zadlužení domácností	84
TABULKA 33: Názor účastníků výzkumu na nejčastější účel půjček v České republice	86
TABULKA 34: Hodnocení fin. gramotnosti české populace ze strany účastníků výzkumu ...	87
TABULKA 35: Vyhodnocení výzkumné hypotézy č. 1	89
TABULKA 36: Vyhodnocení první části výzkumné hypotézy č. 2	90
TABULKA 37: Vyhodnocení druhé části výzkumné hypotézy č. 2	90
TABULKA 38: Vyhodnocení první části výzkumné hypotézy č. 3	91
TABULKA 39: Vyhodnocení druhé části výzkumné hypotézy č. 3	92
TABULKA 40: Celkové vyhodnocení výzkumné hypotézy č. 3	92
TABULKA 41: Vyhodnocení první části výzkumné hypotézy č. 4	93
TABULKA 42: Vyhodnocení druhé části výzkumné hypotézy č. 4	93
TABULKA 43: Celkové vyhodnocení výzkumné hypotézy č. 4	94

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA č. 1 – Dotazník „Zadluženost domácností a její důsledky“

Dobrý den,

jsem studentem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty humanitních studií, Institutu mezioborových studií Brno, oboru sociální pedagogika. V rámci zpracování praktické části své bakalářské práce na téma „Dopady zadlužování na současnou populaci“ si Vás dovoluji požádat o vyplnění dotazníku s názvem „Zadluženost domácností a její důsledky“, jehož cílem je zjištění specifík hospodaření českých domácností na Vyškovsku se zaměřením na zjištění zkušeností, znalostí, názorů a postojů účastníků výzkumu s využíváním nejrozličnějších půjček.

Vámi vybranou odpověď zakroužkujte, případně dopište. Dotazník je anonymní a získané údaje z vyplněných dotazníků budou sloužit pouze pro účely zpracování mé diplomové práce. Za Vaši vstřícnost a čas, který jste vyplňování dotazníku věnoval/a, mnohokrát děkuji.

Jiří Vymazal

1. Jste?

- a) žena
- b) muž

2. Jaký je Váš věk?

- a) méně než 20 let
- b) 20 – 30 let
- c) 31 – 40 let
- d) 41 – 50 let
- e) 51 – 60 let
- f) více než 60 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské bez maturity (vyučen/a v oboru)
- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

4. Jaký je Váš rodinný stav?

- a) svobodný/á
- b) ženatý / vdaná
- c) rozvedený/á
- d) vdovec / vdova

5. V současné době jste?

- a) zaměstnaný/a
- b) osoba samostatně výdělečně činná
- c) nezaměstnaný/á
- d) v důchodu
- e) na mateřské dovolené
- f) jiné,

uved'te:

---

6. Kolik činí Váš celkový měsíční příjem v domácnosti?

- a) méně než 10 000 Kč
- b) 10 000 až 15 000 Kč
- c) 15 001 až 20 000 Kč
- d) 20 001 až 25 000 Kč
- e) 25 001 až 30 000 Kč
- f) více než 30 000 Kč

7. Vycházíte s měsíčním příjmem Vaší domácnosti?

- a) ano, bez problémů
- b) ano, s obtížemi
- c) ne

8. Jak byste ohodnotil/a životní úroveň Vaší domácnosti?

- a) jsem nadměru spokojen/a
- b) jsem spíše spokojen/a
- c) jsem spíše nespokojen/a
- d) nejsem vůbec spokojen/a

9. Platíte své účty včas?

- a) ano, vždy
- b) ano, občas
- c) spíše ne
- d) ne, nikdy

10. Vytváříte si nějakou finanční rezervu, kterou byste v případě potřeby (např. ztráty zaměstnání) mohl/a využít?
- a) ano
  - b) ne, ani o tom neuvažuji
  - c) ne, ale uvažuji o tom
11. Po jak dlouhou dobu byste byl/a schopen/schopna pokrýt náklady Vaší domácnosti po ztrátě měsíčního příjmu?
- a) 1 až 3 týdny
  - b) 1 měsíc
  - c) 2 měsíce
  - d) 3 měsíce
  - e) po delší dobu než 3 měsíce
12. Využil/a jste již někdy možnosti půjčit si peníze?
- a) ano
  - b) ne
13. O jaký druh půjčky se jednalo?
(můžete uvést více odpovědí)
- a) hypotéka
  - b) úvěr ze stavebního spoření
  - c) spotřebitelský úvěr
  - d) půjčka na cokoliv
  - e) kontokorent
  - f) leasing

g) soukromá půjčka (např. od členů rodiny, od kamarádů, známých, přátel apod.)

h) možnosti půjčky jsem nikdy nevyužil/a

i) jiný druh, uveďte:

---

14. Splácíte v současné době nějakou půjčku?

a) ano

b) ne

15. Jaký druh půjčky v současné době splácíte?

(na tuto otázku odpovězte pouze v případě, že v současné době splácíte nějakou půjčku), (můžete uvést více odpovědí)

a) hypotéka

b) úvěr ze stavebního spoření

c) spotřebitelský úvěr

d) půjčka na cokoliv

e) kontokorent

f) leasing

g) soukromá půjčka (např. od členů rodiny, od kamarádů, známých, přátel apod.)

h) jiný druh, uveďte:

---

16. Od koho jste si peníze půjčil/a?

(na tuto otázku odpovězte pouze v případě, že v současné době splácíte nějakou půjčku), (můžete uvést více odpovědí)

- a) od banky
- b) od nebankovní instituce (např. Home Credit, Provident)
- c) od rodiny, kamarádů, známých, přátel apod.
- d) od lichvářů
- e) od _____ někoho _____ jiného, _____ uveďte:

---

17. Jak vysokou částku z Vašeho měsíčního příjmu domácnosti splácíte?

(na tuto otázku odpovězte pouze v případě, že v současné době splácíte nějakou půjčku)

- a) méně než 20 %
- b) 20 – 40 %
- c) 41 – 60 %
- d) 61 – 80 %
- e) 81 – 100 %

18. Působí Vám zadlužení nějaké problémy?

(na tuto otázku odpovězte pouze v případě, že v současné době splácíte nějakou půjčku)

- a) ano
- b) ne
- c)

19. Jaké problémy Vám zadlužení působí?

(na tuto otázku odpovězte pouze v případě, že v současné době splácíte nějakou půjčku a zadlužení Vám působí nějaké problémy), (můžete uvést více odpovědí)

Uveďte:

---

20. Máte obavy z problémů se splácením půjček v budoucnosti?

(na tuto otázku odpovězte pouze v případě, že v současné době splácíte nějakou půjčku)

a) ano

b) ne

21. Víte, co všechno se může stát v případě, že nebudete řádně splácet své půjčky?

(na tuto otázku odpovězte pouze v případě, že v současné době splácíte nějakou půjčku), (můžete uvést více odpovědí)

a) ano, uveďte:

---

b) ne

22. Znáte ze svého blízkého okolí někoho, kdo v minulosti již využil nebo v současné době využívá nějaké půjčky?

a) ano

b) ne

23. Myslíte si, že je problematika zadlužování českých domácností v současné době aktuální?

a) ano

b) ne

c) nevím

24. Jak velký podíl domácnosti je dle Vašeho názoru zadlužen?

a) méně než 20 %

b) 20 – 40 %

c) 41 – 60 %

d) 61 – 80 %

e) 81 – 100 %

25. Na co si podle Vás lidé v České republice půjčují peníze nejčastěji?

a) na rekonstrukce / bydlení

b) na automobil

c) na elektroniku

d) na spotřební zboží (kupříkladu dárky k Vánocům)

e) na dovolenou

f) na něco jiného, uveďte:

_____

_____

_____

26. Jak byste ohodnotil/a finanční gramotnost české populace?

- a) výborně
- b) chvalitebně
- c) dobře
- d) dostatečně
- e) nedostatečně

